

1. Informacje o stanie i kierunkach **wykorzystania powierzchni miasta** ujmowane są według form władania i grup rejestrowych w oparciu o nową ewidencję gruntów wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. Nr 38, poz. 454).

Nowa ewidencja gruntów wprowadziła różnice zakresowe w stosunku do lat poprzednich, polegające głównie na włączeniu do użytków rolnych: gruntów rolnych zabudowanych (dotychczas ujmowanych w pozycji grunty zabudowane i zurbanizowane), gruntów pod stawami (ujmowanych w pozycji wody śródlądowe stojące) oraz rowów (które stanowiły odrębną pozycję).

2. Dane o **ściekach** dotyczą ścieków przemysłowych z zakładów przemysłowych odprowadzonych do wód powierzchniowych lub do ziemi oraz ścieków bytowo-gospodarczych i przemysłowych odprowadzonych kanalizacją należącą do jednostek gospodarki komunalnej.

3. Jako **ścieki wymagające oczyszczenia** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi, lub do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji, przy użyciu krat, sit, piaskowników, odtłuszczaczy współpracujących z osadnikami Imhoffa.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogenych i refrakcyjnych.

1. Information regarding the **status and use of voivodship land** is classified by ownership and register group, according to a new land register as a result of the decree of the Minister of Regional Development and Construction from 29 III 2001 in regard to the registration of land and buildings (Journal of Laws, No. 38, item 454).

A new land register introduced differences in regard to scope in relation to previous years, primarily consisting in the inclusion of built-up agricultural land (which to date was included in the item "built-up and urbanised land"), land under ponds (included in the item "standing inland water") as well as ditches (which accounted for a separate item), in agricultural land.

2. Data regarding **waste water** concern waste water from industrial establishments discharged into surface waters or into the ground as well as domestic and industrial waste water discharges into sewerage system owned by municipal economy entities.

3. **Waste water requiring treatment** is understood as water discharged by means of open channel or ditch systems directly into waters or into the ground, or sewerage system of entities engaged in production (including contaminated drainage water from mines and cooling water), other entities as well as households.

Data regarding **treated waste water** concern waste water treated mechanically, biologically, and with increased biogene removal, discharged into waters and into the ground.

Mechanical treatment of waste water is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e., solid bodies and fats subject to settlement or floatation, through the use of grates, filters, grit chambers, grease traps in conjunction with Imhoff tanks.

Biological treatment of waste water occurs through mineralization processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of waste water, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from sewage.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysoko efektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiającą zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

4. Informacje o źródłach i wielkości emisji **przemysłowych zanieczyszczeń powietrza** oraz o stanie wyposażenia i efektach eksploatacji urządzeń do redukcji tych zanieczyszczeń dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 I 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40, z późniejszymi zmianami). Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana jest corocznie, co zapewnia m.in. porównywalność danych i może być powiększana jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji pyłów** dotyczą: pyłów ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, pyłów krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych.

Dane o **emisji pyłów i gazów** obejmują emisję zorganizowaną (za pośrednictwem emitorów – kominów, wyrzutni wentylacyjnych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.) z sektora energetyczno – przemysłowego.

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń ustalona została albo na drodze pomiarów, albo na podstawie obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla charakterystycznych procesów technologicznych.

5. Informacje o **odpadach** opracowane zostały na podstawie katalogu odpadów (wprowadzonego w życie 1 I 2002 r.), opartego o Listę Odpadów wprowadzoną do prawodawstwa Unii Europejskiej z dniem 1 I 2002 r.

Increased biogene removal from sewage occurs in treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological, and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

4. Information regarding the sources and amounts of **industrial atmospheric pollutant emissions** as well as the equipment reducing such pollutants and the effects of its utilization concerns organizational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the Regulation of the Council of Ministers, dated 13 I 1986, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws No. 7, item 40, with later amendments). The established group of surveyed entities maintained annually which i.a. assures comparability of data and may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high step scale of pollutant emission.

Data regarding **particulate emissions** concerns: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot, as well as other types of particulates.

Data regarding **gas emissions** concern: sulphur dioxide, carbon monoxide, nitrogen oxides, hydrocarbons, as well as other types of gaseous pollutants.

Data regarding **particulate and gas emission** include organized emission (through emitters – chimneys, exhausts etc.) and disorganized emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading of volatile or loose substances, from production halls etc.) from energy and industrial sector.

The emission volumes of different pollutant types from various sources were estimated through measurements or on the basis of calculations of the raw material and fuel balance, based on pollutant emission indicators for the characteristic technological processes.

5. Information regarding **waste** was compiled on the basis of a catalogue of waste (introduced 1 I 2002), based on List of Waste introduced into legislation of the European Union 1 I 2002.

Informacje o ilości i rodzajach odpadów dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot należący do jednej z kategorii określonych w załączniku nr 1 ustawy z dnia 27 IV 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251, z późniejszymi zmianami), których posiadacz pozbywa się, zamierza pozbyć się lub do ich pozbycia się jest obowiązany.

Przez **odzysk odpadów** rozumie się wszelkie działania niestwarzające zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska, polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części, lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji, materiałów lub energii i ich wykorzystania.

Przez **unieszkodliwianie odpadów** rozumie się poddanie odpadów procesom przekształceń biologicznych, fizycznych lub chemicznych w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożenia dla życia, zdrowia lub dla środowiska.

Magazynowanie odpadów to czasowe przetrzymywanie lub gromadzenie odpadów przed ich transportem, odzyskiem lub unieszkodliwieniem.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady usunięte na składowiska (wysypiska, hałdy, stawy osadowe) własne zakładów lub obce.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

6. Dane o **nakładach na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej** oraz ich **efektach rzeczowych** prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną dotyczącą Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 III 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych dotyczących Ochrony Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

*Information regarding the **quantity and types of waste** concerns plants which generated over 1 thous. t of waste in the course of the year or accumulated 1 mln t of waste and more (excluding municipal waste).*

***Waste** shall mean any substance or object in one of the categories listed in Annex I to the Act on Waste of 27 IV 2001 (uniform text in Journal of Laws 2007 No. 39, item 251, with later amendments), which the holder thereof discards or intends or is required to discard.*

***Recovery of waste** shall mean any operations which do not endanger human life and health or the environment, consisting in the use of waste in whole or in part, or leading to extraction and use of substances, materials or energy.*

***Treatment of waste** shall mean the submission of waste to the processes of biological, physical or chemical treatment as a result of which the nature of waste does not pose risks to human life and health or the environment.*

***Waste storage** shall mean temporary waste storage or collection prior to its transport, recovery or disposal.*

***Landfilled waste** is understood as waste transferred to landfill areas (land fills, waste dumps, sludge tanks) of the plant generating it or to other areas.*

*Data regarding **waste landfilled until now (accumulated)** concern the quantity of waste deposited on the grounds of the plants generating it as a result of depositing it during the reporting and previous years.*

*6. Data regarding **outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management** are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection and Facilities, introduced on the basis of the Regulation of the Council of Ministers, dated 2 III 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of the ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as the European System for the Collection of Economic Information on the Environment (SERIEE), implemented by the European Union.*

7. Fundusze ekologiczne (Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych) są to fundusze tworzone z: **opłat za korzystanie ze środowiska** (tj. kwot pieniężnych pobieranych za emisję zanieczyszczeń powietrza, składowanie odpadów, usuwanie drzew lub krzewów oraz za pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi), **kar za przekroczenia dopuszczalnych norm ekologicznych, spłat pożyczek** udzielonych inwestorom oraz **opłat za wyłączenie gruntów rolnych na cele nierolnicze**, a także **innych kwot** ustalonych przez terenowe organy administracji rządowej oraz samorządowej.

8. Podziału nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz uzyskanych efektów rzeczowych według województw dokonano na podstawie faktycznej lokalizacji inwestycji.

ADMINISTRACJA SAMORZĄDOWA

1. **Gmina** jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju i siedzibą władz terytorialnych.

Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. reaktywowany został samorząd terytorialny.

2. Zgodnie z podziałem terytorialnym obowiązującym od dnia 1 I 1999 r., określonym w ustawie z dnia 24 VII 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. Nr 96, poz. 603), **Łódź ma status miasta na prawach powiatu.**

Zgodnie z Nomenklaturą Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) - opracowaną na podstawie Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obowiązującej w krajach Unii Europejskiej - wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 VII 2000 r. (Dz. U. Nr 58, poz. 685), **Łódź ma status podregionu**; prezentowane dane odpowiadają 3. poziomowi Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS3).

3. **Władzę uchwałodawczą i funkcję kontrolną w samorządzie miasta** sprawuje wybrana w wyborach powszechnych Rada Miasta. Wybory do rad gmin I kadencji odbyły się 27 maja 1990 r., II kadencji 19 czerwca 1994 r., III kadencji 11 października 1998 r., IV kadencji 27 października 2002 r., V kadencji - 12 listopada 2006 r.

7. **Ecological funds (Environmental Protection and Water Management Funds and Agricultural Land Protection Fund)** are funds created from income originating from: **fees for the use of the natural environment** (i.e.: payments collected for releasing air pollutants, landfilling waste, the removal of trees and bushes as well as for the abstraction and use of water and releasing waste water into water or in to the ground), **fines for transgressions of acceptable ecological standards, repayments of loans** granted for investors; **payments for designating agricultural land for non-agricultural purposes** as well as **other payments** established by regional divisions of the state and local self-government administration.

8. The division of outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management by voivodship is made on the basis of the actual location of the investment.

SELF-GOVERNMENT ADMINISTRATION

1. The **gmina** is the basic unit of the country's territorial division and seat of self-government authorities.

By the Law dated 8 March 1990 a territorial self-government was reactivated.

2. In accordance with a territorial division obligatory since 1th of January 1999, defined on the basis of the Act on Implementing of a New Fundamental Three-tier Territorial Division of the Country dated 24th of July 1998, (Journal of Laws No. 96, item 603), **Łódź is a city with powiat status.**

According to the Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS), which was worked out on the basis of Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS), binding in countries of the European Union, which was introduced on the decree of the Council of Ministers dated 13th of July 2000 (Journal of Laws No. 58, item 685), **Łódź is a subregion**; data presented for Łódź correspond to level 3 of the Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NUTS3).

3. The City Council elected in a general election exercises power of passing **resolution and control function in the town self-government.** The election to first term of gmina councils took place on 27th May 1990, to second term on 19th June 1994, to third on 11th October 1998, to fourth on 27th October 2002 and to fifth on 12th November 2006.

4. **Samorządową władzą wykonawczą** jest Prezydent Miasta, który przy pomocy Urzędu Miasta wykonuje uchwały Rady Miejskiej oraz inne zadania zlecone w trybie ustawy lub porozumienia przez administrację rządową.

5. **Grupowania radnych** według grup zawodów dokonano na podstawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 XII 2004 r. (Dz. U. Nr 265, poz. 2644, z późniejszymi zmianami).

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

1. Dane o przestępstwach stwierdzonych, skazanych przez sądy zarówno pierwszej instancji, jak i prawomocnie oraz o orzeczeniach kar, środków wychowawczych lub poprawczych wobec nieletnich podano według klasyfikacji Kodeksu karnego z 1997 r., obowiązującego od 1 IX 1998 r. (ustawa z dnia 6 VI 1997 r., Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późniejszymi zmianami), Kodeksu karnego skarbowego obowiązującego od 17 X 1999 r. (ustawa z dnia 10 IX 1999 r., jednolity tekst Dz. U. 2007 Nr 111, poz. 765, z późniejszymi zmianami) lub innych ustaw szczególnych.

2. **Wpływ spraw do sądów** oznacza liczbę spraw, które zostały wniesione do sądów powszechnych w celu rozpatrzenia w postępowaniu sądowym.

W ramach struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego działają sądy apelacyjne, okręgowe i rejonowe.

3. Sprawy rodzinne obejmują postępowanie:

1) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego;

2) dotyczące nałożenia na alkoholików obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;

3) wobec nieletnich w zakresie:

a) zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat,

b) postępowania w sprawach o czyny karalne w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem 17 lat,

c) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat;

4. **The self-government executive authority** is the Mayor of the City, which with the help of the City Hall executed resolutions of the Town Council and other assignments commissioned by the governmental administration with using a procedure of law or agreement.

5. **The grouping of councillors** by group of professions is made on the basis of the classification of professions and specialties for needs of labour market introduced by a decree of the Ministry of and Labour, dated 8 XII 2004 (Journal of Laws No. 265, item 2644, with later amendments).

JUSTICE AND PUBLIC SAFETY

1. Data concerning **ascertained crimes, adults convicted in the first instance and the verdicts of which have been upheld as well as juveniles with regard to whom educational and correctional measures have been adjudicated** are given according to the classification of the Criminal Code of 1997, valid since 1 IX 1998 (the law dated 6 VI 1997, Journal of Laws No. 88, item 553, with later amendments), the Treasury Penal Code valid since 17 X 1999 (the law dated 10 IX 1999, uniform text Journal of Laws 2007 No. 111, item 765, with later amendments) or other specific laws.

2. **Incoming cases** are the number of cases that were filed in common courts for consideration in a court proceedings.

Appeal, regional and district courts function within the framework of the organizational structure of common courts.

3. Family cases include the following proceedings:

1) family and custody law;

2) regarding enforcement of compulsory treatment of alcoholics;

3) with respect to juveniles concerning:

a) prevention and counteraction demoralization of persons under the age of 18,

b) proceedings in cases concerning punishable acts committed by persons between the age of 13-17,

c) execution of educative and corrective measures concerning persons with regard to whom such measures have been adjudicated, but not longer than until the age of 21;

- 4) w związku z leczeniem narkomanów;
- 5) w sprawie kontroli umieszczania w zakładach lecznictwa psychiatrycznego.

Tryb postępowania wobec nieletnich przed sądem (pkt. 3a i 3b) wynika z ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst, Dz. U. 2002 Nr 11, poz. 109, z późniejszymi zmianami).

4. **Dorośli skazani** są to osoby, które w chwili popełnienia przestępstwa miały ukończone 17 lat.

5. Rejestry sądowe prowadzone są na podstawie ustaw i przepisów wykonawczych. Stany rejestrów określają liczbę podmiotów zarejestrowanych w określonym dniu. W przypadku publikowanych danych - w dniu 31 XII 2009 r.

Sprawy rejestrowe prowadzone są w sądach rejonowych - wydziałach gospodarczych i Krajowym Rejestrze Sądowym (sądach rejestrowych).

6. Dane o **wypadkach drogowych** obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

7. **Przestępstwo stwierdzone** jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem.

Przestępstwo jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego objęty oskarżeniem prokuratora, a nadto każdy występki skarbowy, których charakter jako przestępstwa został potwierdzony w wyniku postępowania przygotowawczego.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych i wskaźnikach wykrywalności sprawców przestępstw opracowano na podstawie statystyki policyjnej, uzupełnianej informacjami o śledztwach własnych prowadzonych w prokuraturach i o postępowaniach wobec nieletnich w sądach rodzinnych.

- 4) *compulsory treatment of drug addicts;*
- 5) *supervising the placement of an individual in a psychiatric treatment facility.*

Court proceedings against juveniles (pt. 3a and 3b) are based on the Law dated 26 X 1982 on Proceedings Involving Juveniles (uniform text, Journal of Laws 2002 No. 11, item 109, with later amendments).

4. **Adult convicts** are persons who were over 17 years of age at the time of commitment of the crime.

5. Court registers are kept on the basis of laws and executive regulations. Registers contain the number of entities registered on a given day. In the case of data published - on 31 XII 2009.

Registration cases are held in the commercial departments of district courts and in the National Judicial Register (registration courts).

6. Data regarding **road traffic accidents** covers events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred.

A **road traffic accident fatality** is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days.

A **road traffic accident injury** is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.

7. An **ascertained crime** is an event, which after the completion of preparatory proceedings was confirmed as a crime.

Crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation by a public prosecutor, moreover every revenue related misdemeanour the character of which was confirmed as a crime as a result of preparatory proceedings.

Information regarding ascertained crimes and rates of detectability of delinquents in ascertained crimes has been prepared on the basis of police statistics, supplemented with information on investigations conducted by the public prosecutor's offices and family on juvenile proceeding in courts.

Dane o przestępstwach stwierdzonych opracowano według klasyfikacji Kodeksu karnego z 1997 r. i Kodeksu karnego skarbowego (ustawa z dnia 10 IX 1999 r., Dz. U. Nr 83, poz. 930, z późniejszymi zmianami; jednolity tekst Dz. U. 2007 Nr 111, poz. 765) lub innych ustaw szczególnych.

8. **Wskaźnik wykrywalności** sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

LUDNOŚĆ

1. Dane opracowano na podstawie:

1) bilansów stanu i struktury **ludności faktycznie zamieszkałej** na terenie miasta. Bilanse ludności sporządzane są dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu:

a) zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych miast i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,

b) różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) na terenie miasta a liczbą osób czasowo nieobecnych, która stanowi jednocześnie różnicę między liczbą osób zameldowanych na pobyt stały w mieście a liczbą osób faktycznie mieszkających na terenie miasta;

2) rejestrów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji - o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (od 2006 roku źródłem tych danych jest rejestr PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);

Data on ascertained crimes have been prepared in accordance with the classification of the Criminal Code of 1997, the Treasury Penal Code (the Law dated 10 IX 1999, Journal of Laws No. 83, item 930, with later amendments; uniform text Journal of Laws 2007 No. 111, item 765) or other specific laws.

8. **The rate of detectability** of delinquents is the relation of the number of detected crimes, in a given year (including those detected after resumption) following discontinuance to the total number of crimes ascertained in a given year, plus the number of crimes recorded in commenced proceeding and discontinued in previous years due to undetected delinquents.

POPULATION

1. Data was compiled on the basis of:

1) the balances of the size and structure of the **population actually living** in a city. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census, taking into account:

a) changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and canceling registration for permanent residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division,

b) difference between the number of people registered for temporary stay for a of more than 3 months in a gmina (to 2005 – above 2 months) and the number of people temporary absent, which simultaneously makes the difference between the number of people registered for permanent residence in a city and the number of people actually living in the city;

2) the registers of the Ministry of the Interior and Administration on internal and international migration of population for permanent residence (since 2006 the source of this data is PESEL register - Common Electronic System of Population Register);

3) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego - o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;

4) sprawozdawczości sądów - o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.

U w a g a. Począwszy od danych za 2000 r. bilans stanu i struktury ludności oraz wszystkie współczynniki demograficzne są opracowywane przy uwzględnieniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

2. Przez **ludność w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność **w wieku mobilnym**, tj. w wieku 18-44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni - 45-64 lata, kobiety - 45-59 lat. Przez **ludność w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w wieku **przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz w wieku **poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej.

3. Przez **rodzinę** rozumie się zespół osób wyodrębnionych w ramach gospodarstwa domowego na podstawie kryteriów biologicznych, wychodząc od najmłodszego pokolenia.

Wyróżnia się następujące **typy rodzin**: małżeństwo bez dzieci, małżeństwo z dziećmi, partnerzy bez dzieci, partnerzy z dziećmi, matka z dziećmi, ojciec z dziećmi.

Jako **dziecko** określa się osobę w każdym wieku, która pozostaje w gospodarstwie domowym (lub przebywa w gospodarstwie zbiorowym) wraz z obojgiem lub jednym z rodziców. Do dzieci zalicza się również pasierbów oraz dzieci przysposobione.

Dziecko do lat 24 pozostające na utrzymaniu jest to dziecko nieposiadające własnego źródła utrzymania i pozostające na utrzymaniu innej osoby wchodzącej w skład gospodarstwa domowego.

4. Przez **gospodarstwo domowe** rozumie się zespół osób spokrewnionych i niespokrewnionych, zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się. Osoby samotne utrzymujące się samodzielnie tworzą jednoosobowe gospodarstwa domowe.

3) *documentation of Civil Status Offices regarding registered marriages, births and deaths;*

4) *documentation of courts - regarding legally valid decisions in actions for separation and divorce.*

Note. Since 2000 the data regarding the population and its structure as well as demographic indices is compiled on the basis of the Population and Housing Census 2002.

2. The **working age population** refers to males aged 18-64, and females aged 18-59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18-44) and **non-mobility** (i.e. 45-64 for males and 45-59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the **pre-working** age population, i.e. up to the age of 17 and the **post-working** age population, i.e. 65 and more for males and 60 and more for females.

3. The **family** is understood as a team of persons in a household on the basis of biological criteria, starting with the youngest generation.

The following **types of families** are distinguished: matrimony without children, matrimony with children, cohabitants without children, cohabitants with children, mother with children, father with children.

A **child** is defined as a person at any age, which remains in the household (or stays in an institutional household) together with one or both parents. Children include also step children and adopted children.

Dependent child at age up to 24 years is a child without own source of income and being maintained by other person of the household.

4. The **household** is understood as a group of related or unrelated persons, living together and earning their living collectively. Lone persons, who maintain themselves individually, constitute one-person households.

5. Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano:

- małżeństwa - według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem (w przypadku gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjmuje się miejsce zameldowania żony przed ślubem),
- separacje - według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka na stałe za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża),
- rozwody - według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka na stałe za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka),
- urodzenia - według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka,
- zgony - według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.

6. Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

7. Instytucja **separacji** została wprowadzona w Polsce w grudniu 1999 r. ustawą z dnia 21 maja 1999 r. o zmianie ustaw Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 1999, Nr 52, poz. 532).

8. **Płodność kobiet** mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15-19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45-49 lat.

5. Data regarding the **vital statistics** according to territorial division were compiled as follows:

- marriages - according to the husband's place of permanent residence before the marriage (in cases when the husband lived abroad before the marriage, the wife's place of residence before the marriage is used),
- separations - according to the plaintiff's place of residence (in case when person filling petition residing permanently abroad, place of residence of a spouse has been taken; in cases unanimous petition of both of persons - residence of husband is used),
- divorces - according to the plaintiff's place of residence (in case when person filling petition residing permanently abroad, place of residence of a spouse has been taken),
- births - according to the mother's place of permanent residence,
- deaths - according to the place of permanent residence of the deceased.

6. The data on **marriages** refers to marriages contracted according to lawful rules at the civil status offices. On the basis of the Law dated 24 VII 1998 (Journal of Laws, No. 117, item 757) in the local civil status offices in Poland are registered all marriages, including those based on the internal law of the Churches or the Religious Associations. Marriages contracted on the basis of canonic laws subordinate the civil Polish laws and induce due to the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

7. **Separations** as a legal institution were introduced in Poland in December, 1999 on the basis of the Act dated 21 V, 1999 - change of Family and Tutelary Code, Civil Code, Civil Procedure Code and other acts (Journal of Law 1999 No 52, item 532).

8. **Female fertility rate** is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15-49). Besides total rate, age-specific fertility rates are published, that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same groups of age. Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15-19 and from the mothers in the age 50 and over - to the group 45-49.

9. Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15-49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,

- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstotliwością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności),

- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

10. **Przyrost naturalny ludności** stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

11. **Przeciętne dalsze trwanie życia** wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

12. Dane o **migracjach** ludności opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych o zameldowaniach na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta).

Napływ ludności obejmuje zameldowania na pobyt stały, **odpływ** - wymeldowania ze stałego miejsca zamieszkania.

13. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności zameldowanej na pobyt stały (według stanu w dniu 30 VI).

9. **Reproduction rates:**

- **total fertility rate** refers to the number of children which would be born to the average woman during the course of her entire reproductive period (15-49 years of age) assuming that in particular phases of this period she would give births with an intensity observed during a given year, i.e. in assuming age-specific fertility rates for this period to be constant,

- **gross reproduction rate** refers to the number of daughters which would be born to the average woman assuming that a woman during her reproductive age will give births with an intensity which is characteristic for all women giving births in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates),

- **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

10. **Natural increase of the population** accounts for the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

Infant is a child under the age of 1.

11. **Life expectancy** is expressed by the average number of years that a person at the exact age x still has to live on, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

12. Data regarding **migration** of the population was compiled on the basis of basis of gmina documentation regarding the registration for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (town).

The **inflow of the population** includes registration of arrival for permanent residence, **outflow** - registration of departure from permanent residence

13. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population registered for permanent residence (as of 30 VI).

1. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Nie ujęto pracujących w jednostkach budżetowych resortów spraw wewnętrznych i obrony narodowej oraz duchowieństwa wszystkich wyznań, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji.

Do **pracujących według faktycznego miejsca pracy** zalicza się:

1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór);

2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:

a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), tj. pracujących w gospodarstwach indywidualnych (o powierzchni użytków rolnych do 1 ha i powyżej 1 ha) oraz indywidualnych właścicieli zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych,

b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce), podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,

c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;

3) osoby wykonujące pracę nakładczą;

4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);

5) członków spółdzielni produkcji rolnej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych, innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną i spółdzielni kółek rolniczych).

2. Dane dotyczące **pracujących według stanu** podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób w głównym miejscu pracy.

3. Dane dotyczące **przeciętnego zatrudnienia** ujmują wyłącznie zatrudnionych na podstawie stosunku pracy. Informacje dotyczą pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

1. Data regarding **employment** concerns persons performing work providing earnings or income. Data does not include persons employed in budgetary entities of the Ministry of the Interior and the Ministry of the National Defence as well as clergy, foundations, associations and other organizations.

Employed persons by actually workplace are:

1) employees hired on the basis of employment contracts (labour contract, call-up, appointment or election);

2) employers and own-account workers, i.e.:

a) owners, co-owners and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers), i.e. working on private farms (with area up to 1 ha and more than 1 ha of agricultural land) as well as individual owners of livestock who do not possess agricultural land,

b) owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them), units conducting economic activity excluding private farms in agriculture,

c) other self-employed persons, e.g. self-employed professionals;

3) persons engaged in outwork;

4) agent (including contributing family workers and persons employed by agents);

5) members of agricultural production co-operatives, (agricultural producers' co-operatives, other co-operatives engaged in agricultural production and agricultural farms' co-operatives).

2. Data concerning **employment on a given day** is presented without converting part-time paid employees into full-time paid employees, each person being listed once according to the main job.

3. Data concerning **average paid employment** includes exclusively employees hired on the basis of an employment contract. Information concerns full- and part-time paid employees in terms of full-time paid employees.

4. Informacje o **ruchu zatrudnionych** dotyczą pełnozatrudnionych, bez sezonowych i zatrudnionych dorywczo. Dane te dotyczą liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w ciągu roku.

Do liczby **przyjętych do pracy** zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny. Do liczby zwolnionych z pracy zaliczono osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę w drodze wypowiedzenia przez pracownika lub zakład pracy łącznie ze zwolnieniami grupowymi, osoby, które przeniesiono na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, osoby zwolnione z upływem czasu, na który zostały zatrudnione. Ponadto do liczby przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między podmiotami, a także osoby powracające do pracy i odchodzące z pracy na urlopy wychowawcze, bezpłatne i rehabilitację.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych i bezpłatnych (lub liczby zwolnień pomniejszonej o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze i bezpłatne) w badanym okresie do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedniego.

Od 2009 r. liczba przyjętych pomniejszona o powracających z urlopów wychowawczych a także liczba zwolnionych pomniejszona o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze.

Do **korzystających z urlopów wychowawczych** zalicza się osoby (matki oraz inne osoby uprawnione do sprawowania opieki nad dzieckiem), którym zakład pracy udzielił urlopu zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 V 1996 r. (Dz. U. 1996, Nr 60, poz. 277, z późniejszymi zmianami).

5. Dane o **absolwentach** podejmujących pierwszą pracę dotyczą pełnozatrudnionych (bez sezonowych i zatrudnionych dorywczo).

4. Information regarding **labour turnover** concerns full-time paid employees, excluding seasonal and temporary employees. This data concerns the number of hires and the number of terminations and not the number of persons. The number of hires and terminations may be greater than the number of persons as one person may change work several times within a year.

Hired persons are persons starting work for the first or a subsequent time. Terminated persons are persons with whom work contracts have been dissolved upon the wish of either the employee or the employer (including group dismissals), persons, who have retired or been granted a pension due to an inability to work, persons with whom work contracts have been dissolved upon the selected time. Moreover, persons hired or terminated include persons transferred on the basis of inter-entities agreements as well as persons returning to and leaving work within the framework of childcare and unpaid vacations and rehabilitation.

The hire (termination) rate is calculated as the ratio of the number of hires less the number of persons returning to work from childcare and unpaid vacations (or the number of terminations less the number of persons granted childcare and unpaid vacations) during a survey period to the number of persons full-time employed on a given day as of 31 XII the previous year.

Since 2009 number of hires less the number of persons returning to work from child-care leave, number of termination less of the number of persons granted child-care leave.

Persons taking childcare leave include persons (mothers as well as other persons authorized to care for the child), to whom a workplace has granted leave in accordance with the regulations of the decree of the Council of Ministers, dated 28 V 1996 (Journal of Laws 1996 No. 60, item 277 with later amendments).

5. Data regarding **graduates** starting work for the first time concerns full-time paid employees (excluding seasonal and temporary employees).

6. Dane o **przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto** przypadających na 1 zatrudnionego obejmują zaliczki na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych (wprowadzonego od 1 I 1992 r.) oraz obowiązkowe składki na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płacone przez ubezpieczonego pracownika, wprowadzone z dniem 1 I 1999 r. zgodnie z ustawą z dnia 13 X 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, z późniejszymi zmianami).

7. Dane o liczbie **bezrobotnych zarejestrowanych** zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy obowiązującą od 1 VI 2004 r. (Dz. U. Nr 99, poz. 1001) obejmują osoby niezatrudnione i niewykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne - zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym, zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli m.in.:

- ukończyły 18 lat,
- nie ukończyły: kobiety - 60 lat, mężczyźni - 65 lat,
- nie nabyły prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, nie pobierają świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego,
- nie są właścicielami lub posiadaczami (samoistnymi lub zależnymi) nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha przeliczeniowych, nie podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- nie podjęły pozarolniczej działalności lub nie podlegają - na podstawie odrębnych przepisów - obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,

6. Data regarding the **average monthly gross wages and salaries** per paid employee includes the deduction from pay for personal income taxes (introduced on 1 I 1992) and contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness) paid by insured employee, introduced on 1 I 1999, in accordance with the Law on the Social Security System, dated 13 X 1998 (Journal of Laws No. 137, item 887 with later amendments).

7. Data regarding **registered unemployed persons** in accordance with the Law dated 20 IV 2004 on Promotion of Employment and Labour Market Institutions, in force since 1 VI 2004 (Journal of Laws No. 99, item 1001) includes persons who are not employed and not performing any income-generating work, able and ready to take full-time employment (or in case of disabled persons - are able and ready to take employment at least half the full work-time required within a given occupation or service), are not attending any full-time school with the exception of schools for adults or tertiary schools in the evening or weekend education system, and registered in the powiat labour office corresponding to the person's permanent or temporary place of residence, and seeking employment or any other income-generating work if they, among others:

- are aged 18 or more,
- are aged less than 60 (women), less than 65 (men),
- did not acquire the right to retirement pay or pension resulting from an inability to work, pension due to training, disability welfare pension, are not receiving: a pre-retirement benefit or allowance, a rehabilitation benefit, a sick or maternity benefit,
- are not owners or holders (sole or dependent) of agricultural real estate with an area of agricultural land exceeding 2 convertible ha; are not subject to retirement and pension insurance from full-time work due to being a spouse or a member of an agricultural household with an area of agricultural land exceeding 2 convertible ha,
- did not undertake non-agricultural activity or are not subject, on the basis of separate regulations, to compulsory social security or a retirement provision, excluding social insurance of farmers,

- nie uzyskują miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych.

Od 1997 r. za bezrobotnego nie uważa się osoby odbywającej szkolenie, staż oraz od 1 VI 2004 r. również osoby odbywającej przygotowanie zawodowe w miejscu pracy.

Za długotrwale bezrobotne uważa się osoby pozostające bez pracy dłużej niż 1 rok.

„Bezrobotni do 25 roku życia” są to osoby, które do dnia zastosowania wobec nich usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończyły 25 roku życia. Do października 2005 r., były to osoby, które w roku kalendarzowym nie ukończyły 25 lat.

Do 31 V 2004 r. obowiązywała ustawa z 14 XII 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (jednolity tekst Dz. U. 2003 Nr 58, poz. 514, z późniejszymi zmianami).

8. Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo (ogółem oraz danej grupy), tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

9. Informacje o zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdawczości; dane:

1) obejmują zatrudnionych w podmiotach zaliczanych do sekcji: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (bez gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, gospodarki łowieckiej oraz bez rybołówstwa w wodach morskich), górnictwo i wydobywanie, przetwórstwo przemysłowe, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, budownictwo (bez realizacji projektów budowlanych związanych ze

- do not receive monthly income of the amount exceeding half of minimal remuneration for work; excluding income generated from money gathered on bank accounts.

Since 1997, a person attending training as well as an internship with the employer is not considered unemployed.

Long-term unemployed persons are persons unemployed for longer than 1 year.

The “unemployed aged up to 25 years” – are persons who were under 25 years of age on the day they became recipients of the labour market instruments. Until October 2005 they were persons, who were aged less than 25 in the calendar year.

Until 31 V 2004 the obligatory was the Law dated 14 XII 1994 on Employment and Combating Unemployment (consolidated text Journal of Laws 2003 No. 58, item 514 with later amendments).

8. The registered unemployment rate is calculated as the ratio of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population (total and for a given group), i.e. excluding persons in active military service as well as employees of budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

9. Information regarding persons working in hazardous conditions i.e. with substances hazardous to health is compiled on the basis of reports. Data concerns persons:

1) employed by entities included in the sections: agriculture, forestry and fishing (excluding private farms in agriculture, excluding hunting and sea-fishing), mining and quarrying, manufacturing, electricity, gas, steam and air conditioning supply; water supply; sewerage, waste management and remediation activities, construction (excluding development of building projects) wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles,

wznoszeniem budynków), handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, transport i gospodarka magazynowa, informacja i komunikacja (bez pozostałej działalności usługowej w zakresie informacji), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz działalności weterynaryjnej), działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (w zakresie wynajmu i dzierżawy działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane oraz pozostałe sprzątanie), edukacja (w zakresie szkół wyższych), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (w zakresie opieki zdrowotnej), pozostała działalność usługowa (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego;

2) dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych: ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, przemysłowe pyły zwłókniające, hałas, wibracja, gorący lub zimny mikroklimat itp.), z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi.

10. Informacje o **wypadkach przy pracy** obejmują również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy.

Dane opracowano na podstawie statystycznych kart wypadków przy pracy oraz sprawozdawczości Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) w przypadku poszkodowanych w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Za **wypadek przy pracy** uważa się nagłe zdarzenie powodujące uraz u osoby poszkodowanej, wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika: zwykłych czynności, poleceń przełożonych, czynności wykonywanych w interesie zakładu pracy, również bez polecenia, a także w czasie pozostawania w dyspozycji zakładu pracy, w drodze między siedzibą zakładu pracy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

transportation and storage, information and communication (excluding other information service activities), professional, scientific and technical activities (scientific research and development, and veterinary activities) administrative and support service activities (rental and leasing activities, travel agency, tour operator and other reservation service and related activities and other cleaning activities), education (exclusively tertiary education), human health and social works activities (human health activities), other service activities (repair of computers and personal and household goods);

2) exposed to factors connected with the work environment (chemical substances, fibrosis-inducing industrial dusts, noise, vibrations, hot or cold micro-climates, etc.), strenuous work conditions (forced body positioning, excessive physical exertion, etc.) as well as mechanical factors connected with particularly dangerous machinery.

*10. Information **regarding accidents at work** also includes accidents considered equivalent to accidents at work. Information regarding accidents at work in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety concerns only civilian employees.*

Data was compiled on the basis of statistical reports of accidents at work as well as on the basis of reports of the Agricultural Social Insurance Fund (ASIF) in cases of persons injured on private farms in agriculture.

***An accident at work** is a sudden event resulting in the injury of a person, caused by an outside factor, which occurred during or in connection with an employee performing: normal tasks, orders of superiors, tasks in the interest of the company (including employee initiated) as well as while an employee is at the company's disposal or while travelling between the company's head office and the workplace as defined in the work agreement.*

Na równi z wypadkami przy pracy traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- w czasie trwania podróży służbowej,
- w związku z odbywaniem służby w zakładowych i resortowych formacjach samoobrony albo w związku z przynależnością do obowiązkowej lub ochotniczej straży pożarnej działającej w zakładzie pracy,
- przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające w zakładzie pracy organizacje, np. zawodowe.

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby, poszkodowanej zarówno w wypadku indywidualnym, jak i zbiorowym.

11. Za **ciężki wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

12. Za **śmiertelny wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

13. **Wypadki przy pracy** klasyfikuje się m.in. według wydarzeń bezpośrednio je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz przyczyn wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków.

Wydarzenia powodujące urazy pogrupowano od 2005 r. zgodnie z zaleceniami EUROSTAT-u.

Accidents considered equivalent to accidents at work include accidents which occur:

- *during a business trip,*
- *in connection with performing service in company or institutional security units or in connection with serving as a member of an obligatory or voluntary fire-brigade operating in a company,*
- *while performing tasks for organizations operating in the company, e.g. trade unions.*

Each accident, regardless whether the person injured was injured during an individual or a mass accident, is counted as a single accident at work.

11. **A serious accident at work** is an accident which results in serious bodily harm, i.e., loss of sight, hearing, speech, fertility, or which results in other bodily harm or in health-related problems, disrupting primary bodily functions, as well as which results in incurable and life-threatening diseases, permanent mental illness, a permanent, total or significant inability to work in the profession or in a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

12. **A fatal accident at work** is an accident during which the person injured died at the site of the accident or within a period of 6 months from the date of the accident.

13. **Accidents at work** are classified, i.a. according to the events which directly cause them (describing the type of contact of the person injured with the factor which caused the accident) as well as according to their causes (all shortcomings and irregularities connected with material factors, organization of work, incorrect employee action). Each accident at work is the result of a single event, but frequently the result of several causes, thus the sum of causes is greater than the total number of accidents.

Contact-mode of injury since 2005 are grouping according to the EUROSTAT recommendation.

1. Informacje o **urządzeniach i usługach komunalnych** opracowano metodą rodzaju działalności, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego, z wyjątkiem danych o komunikacji miejskiej opracowanych metodą przedsiębiorstw.

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

2. Informacje o **długości sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą przewodów ulicznych (tzw. sieci rozdzielczej) bez połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **połączenia wodociągowe, kanalizacyjne** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) oraz **połączenia gazowe** prowadzące do budynków (łącznie z budynkami niemieszkalnymi) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji - z siecią ogólnospławną.

3. **Zdrój uliczny** jest to urządzenie zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego, służące do pobierania wody przez ludność bezpośrednio z tego przewodu.

Dane o zużyciu wody z wodociągów w gospodarstwach domowych obejmują ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku.

4. Dane o **korzystających z wodociągu i kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci oraz ludność korzystającą z wodociągu poprzez źródła podwórzowe i uliczne (urządzenia zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego), a w przypadku kanalizacji - wpusty kanalizacyjne.

1. Information regarding **municipal installations and services** was compiled using the kind of activity method, i.e. according to the criterion of installation designation, regardless of the predominate kind of activity of the economic entity, with the exception of data regarding urban area transportation compiled using the enterprise method.

Data regarding municipal installations concerns operative installations.

2. Information regarding **the length of the water-line and gas-line network** concerns street conduits (the so-called distribution network) excluding connections leading to residential buildings and other constructions.

Data regarding the **length of the sewerage network**, apart from street conduits, includes collectors, i.e. conduits receiving sewerage from the street network; while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.

Water-line, sewerage connections leading, to residential buildings (including buildings with multiple residents, e.g.: employee boarding houses, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) and **gas-line connections** leading to buildings (included non - residential buildings) are understood as branches linking individual buildings with the distribution system or, in the case of the sewerage system, with the main drainage system.

3. As **street spring** we mean a device connected with the water supply system, used by population as direct source of water supply.

Data regarding consumption of water in households includes quantity of water collected from water-line system by facilities installed in building.

4. Data regarding the **users of water-line systems and sewerage systems** includes the population living in residential buildings connected to a defined system as well as the population using a water-line system through a common courtyard or street outlet (equipment connected to the street water-line conduit), and in the case of sewerage - sewerage inlets.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalacje gazu z sieci.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

5. Dane o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** w 2005 r. obejmują również gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Zużycie energii elektrycznej i gazu z sieci w gospodarstwach domowych (w tym również zużycie w gospodarstwach domowych prowadzących drobną działalność usługową) ustala się w oparciu o zaliczkowy system opłat.

MIESZKANIA

1. Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Nie obejmują one lokali zbiorowego zamieszkania (np. hoteli pracowniczych, domów studenckich, internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkanymi (np. pomieszczenia inwentarskie, barakowozy, statki, wagony i in.).

Mieszkanie jest to lokal składający się z kilku lub jednej izby, łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych dla jednej rodziny, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię - jeżeli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Data regarding the **gas users** concerns the population in dwellings equipped with gas installations connected to the gas-line system.

Data regarding the population using the water-line system, the sewerage system and the gas-line system also includes the population in collective accommodation facilities.

5. Data regarding **the number of consumers and the consumption of electricity** in 2005 includes households, in which the main source of maintenance is income from a private farm in agriculture.

Data regarding **the consumption of electricity and gas from the gas-line network** in households (including also consumption in households conducting small-scale service activity) has been estimated on the basis of the prepayment system of charges.

DWELLINGS

1. Information regarding **dwelling stocks and completed dwellings** concerns dwellings, as well as rooms and the usable floor space in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data does not include collective accommodation facilities (e.g. employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (e.g. animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

A **dwelling** is a premise comprising one or several rooms including auxiliary spaces, built or remodelled for residential purposes for a single family, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which a separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

A **room** is a space in a dwelling separated from other spaces by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e. with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Dane o **liczbie izb** w mieszkaniu uwzględniają także izby użytkowane stale i wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego, oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

2. Dane o **zasobach mieszkaniowych** podano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych - według stanu w dniu 31 XII, w każdorazowym podziale administracyjnym.

3. **Bilanse zasobów mieszkaniowych** sporządza się dla okresów międzypisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego, uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych z bieżącej sprawozdawczości.

4. Dane o **liczbie mieszkań wyposażonych w instalacje** (na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych) uwzględniają modernizację mieszkań spółdzielni mieszkaniowych, gmin, zakładów pracy, wspólnot mieszkaniowych i budownictwa społecznego czynszowego oraz szacunek przyrostu mieszkań, które zostały wyposażone w instalacje w budynkach indywidualnych w wyniku ich modernizacji.

5. Informacje o **mieszkaniach, powierzchni użytkowej mieszkań oraz o izbach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Informacje o efektach:

- budownictwa spółdzielczego dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni,

- budownictwa komunalnego (gminnego) dotyczą mieszkań realizowanych w całości z budżetu gminy (głównie o charakterze socjalnym lub interwencyjnym),

- budownictwa zakładowego dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez zakłady pracy (sektora publicznego i prywatnego), z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych pracowników tych zakładów (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego),

*Data concerning the **number of rooms** in a dwelling also includes rooms used regularly and exclusively to conduct economic activity, if these rooms were located within a separately constructed dwelling and did not have an additional, separate access from the street, courtyard and from a common space in the building.*

*The **usable floor space of a dwelling** is the total usable floor space of the rooms, kitchen, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.*

*2. Data on **dwelling stocks** is based on balances of net dwelling stocks - as of 31 XII, in accordance with the respective administrative division.*

*3. For the **inter-census period, balances of net dwelling stocks** are compiled on the basis of the results of the last national census including increases and decreases in dwelling stocks from the current reports.*

*4. Data regarding **the number of dwellings fitted with installations** (on the basis of balances of dwelling stocks) include the modernization of dwellings belonging to housing co-operatives, gminas, employers, condominiums and public building society dwellings as well as the estimate of the increase of dwellings which were fitted with installations in private buildings as a result of their modernization.*

*5. Information **regarding dwellings, usable floor space of dwellings** as well as **regarding rooms completed** concerns dwellings in newly built and expanded buildings (the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.*

Information regarding the results of:

- co-operative construction concerns dwellings completed by housing co-operatives, designed for persons being members of these co-operatives,

- municipal (gmina) construction concerns dwellings realized in full from the gmina budget (primarily with a public assistance or intervention character),

- company construction concerns dwellings completed by companies (of the public and private sectors), designed for meeting the residential needs of the employees of these companies (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction),

- budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego),
- budownictwa społecznego czynszowego dotyczą mieszkań realizowanych przez towarzystwa budownictwa społecznego (działające na zasadzie non profit), z wykorzystaniem kredytu z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego,
- budownictwa indywidualnego dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne (prowadzące i nieprowadzące działalność gospodarczą), kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem.

EDUKACJA I WYCHOWANIE

1. Z dniem 1 IX 1999 r. rozpoczęto wprowadzanie reformy ustroju szkolnego, której zasady reguluje ustawa z dnia 8 I 1999 r. - Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego (Dz. U. Nr 12, poz. 96, z późniejszymi zmianami).

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji:

- w roku szkolnym 1999/2000 w miejsce 8-letnich szkół podstawowych powstały 6-letnie szkoły podstawowe i 3-letnie gimnazja, w których nauka jest obowiązkowa,
- w roku szkolnym 2002/03 zaczął funkcjonować system szkół ponadgimnazjalnych (I klasa), obejmujący: 2-3 letnie zasadnicze szkoły zawodowe, 3-letnie licea ogólnokształcące, 3-letnie licea profilowane i 4-letnie technika oraz w roku szkolnym 2004/2005 - dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych - 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące i 3-letnie technika uzupełniające.

Ponadto do szkół ponadgimnazjalnych zalicza się od roku szkolnego 2003/04 szkoły artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe oraz od roku szkolnego 2004/05 - 3-letnie ponadgimnazjalne specjalne szkoły przysposabiające do pracy.

- construction for sale or rent concerns dwellings completed by various investors in order to achieve a profit (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction),

- public building society concerns dwellings built by public building societies (operating on a non profit basis) utilizing credit granted by the National Housing Fund,

- private construction concerns dwellings completed by natural persons (conducting or not conducting economic activity), churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent.

EDUCATION

1. On 1 IX 1999 the introduction of school system's reform was initiated, the rules of which were regulated by the Law of 8 I 1999 - Regulations introducing the reform of school system (Journal of Laws No. 12, item 96 with later amendments).

As a result of introduction of new educational system:

- in 1999/2000 school year instead of 8-year primary schools, 6-year primary schools and 3-year lower secondary schools were established, education in which was compulsory,

- in 2002/03 school year a system of upper secondary schools (1st grade), including: 2-3-year basic vocational schools, 3-year general secondary schools, 3-year specialized secondary schools, and 4-year technical secondary schools and in 2004/05 school year - for graduates of basic vocational schools - 2-year supplementary general schools and 3-year supplementary technical schools.

Moreover, upper secondary schools since 2003/04 school year cover general art schools leading to professional certification and since 2004/05 school year - 3-year special upper secondary job-training schools.

2. W związku ze stopniowym wprowadzaniem reformy ustroju szkolnego, obok szkół ponadgimnazjalnych (dla absolwentów gimnazjum), działały do czasu zakończenia cyklu kształcenia - szkoły ponadpodstawowe (dla absolwentów 8-letniej szkoły podstawowej) oraz ich oddziały będące w strukturze szkół ponadgimnazjalnych.

3. Prezentowane w dziale dane dotyczą: wychowania przedszkolnego, szkół dla dzieci i młodzieży, policealnych, wyższych oraz szkół dla dorosłych.

Z dniem 1 IX 2004 r. dzieci w wieku 6 lat mają obowiązek rocznego przygotowania w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych i przedszkolach (łącznie ze specjalnymi); do roku szkolnego 2003/04 dzieci miały prawo do rocznego przygotowania przedszkolnego.

4. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwa) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

5. **Szkoły i placówki** mogą być publiczne, niepubliczne oraz (z wyjątkiem szkół wyższych) niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkoły publicznej.

6. **Szkoły dla dzieci i młodzieży** obejmują:

1) **szkoły podstawowe** (łącznie ze specjalnymi), spośród których wyróżnia się:

a) szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego,

b) szkoły filialne,

c) szkoły artystyczne nie dające uprawnień zawodowych, realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej.

2) **gimnazja** (łącznie ze specjalnymi), w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego;

2. *In relation to gradual introduction of school system's reform, besides upper secondary schools (for graduates of lower secondary schools), there operated by the time of finishing the educational cycle - secondary (post-primary) schools (for graduates of 8-year primary school) and their sections, which are in the structure of secondary schools.*

3. *Data, presented in the chapter is related to: pre-primary education, schools for children and youth, post-secondary schools, tertiary schools and schools for adults.*

Since 1 IX 2004 an obligatory 1 year pre-primary education has been introduced for children at the age of 6 in pre-primary sections of primary schools and nursery schools (including special schools and special nursery schools); until the 2003/04 school year children had a right to receive 1 year pre-primary education.

4. *Data includes schools and establishments managed by central (government) entities and local self-government entities (gminas, powiats and voivodships), as well as by other legal and natural persons.*

5. **Schools and establishments** can be public, non-public and - except for higher education institutions - non-public with the competence of a public school. A non-public school can obtain the competence of a public school, if it implements the minimum programme as well as applies the principles of classifying and promoting pupils and students as established by the Ministry of National Education, allowing students to obtain state certificates or diplomas. Central (government) entities and local self-government entities can only administer public schools. Primary schools and lower secondary schools can be public schools or non-public schools with the competence of public schools only.

6. **Schools for children and youth** include:

1) **primary schools** (including special schools), of which:

a) sports schools and athletic schools,

b) branch schools,

c) art schools not leading to professional certification simultaneously conducting a primary school programme.

2) **lower secondary schools** (including special schools), of which sports schools and athletic schools;

3) **szkoły ponadgimnazjalne** (łącznie ze specjalnymi), obejmujące:

- a) specjalne przysposabiające do pracy,
- b) zasadnicze szkoły zawodowe,
- c) licea ogólnokształcące,
- d) uzupełniające licea ogólnokształcące na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej,
- e) licea profilowane,
- f) technika,
- g) technika uzupełniająca na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej,
- h) szkoły artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe (do roku szkolnego 2002/03 zaliczane do ponadpodstawowych szkół średnich zawodowych).

7. **Szkoły policealne** - kształcące w formie dziennej, wieczorowej i zaocznej oraz od roku szkolnego 2008/09 również w formie stacjonarnej - obejmują:

1) policealne (pomaturalne) szkoły zawodowe (1-, 2- lub 3-letnie), łącznie ze szkołami specjalnymi;

2) nauczycielskie kolegia języków obcych oraz kolegia nauczycielskie (w których absolwentom nie nadaje się tytułu licencjata), prowadzone przez wydziały edukacji wojewódzkich urzędów marszałkowskich.

8. **Szkoły wyższe** realizują kształcenie w systemie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych (do roku akademickiego 2005/06 - w systemie studiów dziennych, wieczorowych, zaocznych i eksternistycznych).

Informacje z zakresu szkół wyższych:

1) podano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych, w których absolwentom nadaje się tytuł licencjata;

2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce;

3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą.

Studentów i absolwentów wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, bez wydziałów i instytutów zamiejscowych oraz punktów konsultacyjnych. Dane nie obejmują szkół resortu obrony narodowej oraz szkół resortu spraw wewnętrznych i administracji.

Do zbiorowości studentów nie zalicza się słuchaczy studiów podyplomowych oraz doktoranckich.

3) **upper secondary schools** (including special schools), include:

- a) special job-training schools,
- b) basic vocational schools,
- c) general secondary schools,
- d) supplementary general schools based on the programme of basic vocational school,
- e) specialized secondary schools,
- f) technical secondary schools,
- g) supplementary technical schools based on the programme of basic vocational school,
- h) art schools leading to professional certification (until 2002/03 school year rate to vocational secondary (post-primary) schools).

7. **Post-secondary schools** - educating in day, evening and weekend form as well from 2008/09 school year also full-time and - include:

1) post-secondary vocational schools (1-, 2- or 3-year), including special schools;

2) foreign language teacher training colleges as well as teacher training colleges (in which graduates do not receive title of licentiate; excluding special schools) conducted by education departments of voivodship marshals' offices.

8. **Tertiary education** (university level) includes full-time and part-time studies (until 2005/06 school year - day, evening, weekend and extramural studies).

Data regarding tertiary education:

1) include foreign language teacher training colleges in which graduates receive the title of licentiate;

2) include foreigners studying in Poland;

3) do not include Poles studying abroad.

Data on students and graduates is given according to the seats of higher education institutions, excluding faculties and institutes operating in a place different than the place of their seat and consultative points. Data do not include Academies of the Ministry of National Defence and Academies of the Ministry of the Interior and Administration.

Students of post-graduate and doctoral studies are excluded from the group of students.

9. **Szkoły dla dorosłych** - kształcące w formie stacjonarnej (dziennej), wieczorowej oraz zaocznej - obejmują:

1) szkoły podstawowe dla dorosłych oraz do roku szkolnego 2000/01 - podstawowe studium zawodowe;

2) gimnazja dla dorosłych oraz w roku szkolnym 2000/01 - podstawowe studium zawodowe;

3) szkoły ponadgimnazjalne łącznie ze szkołami (oddziałami) ponadpodstawowymi do zakończenia ich cyklu kształcenia:

a) zasadnicze szkoły zawodowe dla dorosłych,

b) licea ogólnokształcące dla dorosłych,

c) uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej,

d) licea profilowane dla dorosłych,

e) technika dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej,

f) technika uzupełniająca dla dorosłych.

10. **Szkoły specjalne** organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełnosprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych, w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne, ogólnodostępne, terapeutyczne i wyrównawcze) oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych lub w zakładach opieki zdrowotnej.

11. **Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze** są to placówki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w wieku 3 lat i więcej, które z racji niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły.

12. **Młodzieżowe ośrodki wychowawcze** przeznaczone są dla młodzieży niedostosowanej społecznie. Zadaniem ośrodków jest eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, zgodnie z normami prawnymi i społecznymi, a także przygotowanie ich do pracy zawodowej.

9. **Schools for adults** educating in day and evening as well as weekend form include:

1) primary schools for adults as well as until 2000/01 school year - primary vocational extramural studies;

2) lower secondary schools for adults as well as in 2000/01 school year - primary vocational extramural studies;

3) upper secondary schools including upper secondary (post-primary) schools (branches) operating until the end of the educational cycle:

a) basic vocational schools for adults,

b) general secondary schools for adults,

c) supplementary general schools for adults based on the programme of basic vocational school,

d) specialized secondary schools for adults,

e) technical secondary schools for adults based on the programme of basic vocational school,

f) supplementary technical schools for adults.

10. **Special schools** are organized for handicapped children and youth with special educational needs. Education may be conducted within the school system or individually. Special education occurs in special schools operating independently, in mainstream schools (in which special departments or integration, mainstream, therapeutic and compensatory classes are established) as well as in special educational centres or health care institutions.

11. **Special educational centres** are facilities for handicapped children and youth, aged 3 and older who, for reasons of their disability, are not able to attend regular schools or nursery schools.

12. **Youth education centres** are designated for socially maladjusted youth. Centres' mission is to eliminate reasons and symptoms of social maladjust as well as prepare residents to live independent life, according to the law and social standards, and prepare them for professional employment.

13. **Młodzieżowe ośrodki socjoterapii** są placówkami dla młodzieży niedostosowanej społecznie, z zaburzeniami zachowania i zagrożonej uzależnieniem w stopniu utrudniającym realizację zadań życiowych bez udzielania specjalnej pomocy.

14. **Placówki wychowania przedszkolnego** są to placówki opiekuńczo-wychowawcze, przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole.

Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczono:

- przedszkola,
  - oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych,
- oraz od roku 2008:
- zespoły wychowania przedszkolnego,
  - punkty przedszkolne.

15. Dane dotyczące:

1) wychowania przedszkolnego oraz szkół (poza szkołami wyższymi) podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach - na koniec roku szkolnego;

2) szkół wyższych - prezentuje się według stanu w dniu 30 XI; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych; absolwenci wykazani są z poprzedniego roku akademickiego (np. dla roku akademickiego 2008/09 absolwenci z roku akademickiego 1 X 2007 - 30 IX 2008); do roku akademickiego 2000/01 wykazywani byli w roku kalendarzowym.

16. **Internat** to placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla młodzieży uczęszczającej do szkół ogólnokształcących i zawodowych zlokalizowanych poza stałym miejscem zamieszkania. **Bursa** to między-szkolna placówka pełniąca funkcję internatu.

17. Do roku szkolnego 2006/2007 dane statystyczne prezentowane są na podstawie realizowanych przez Główny Urząd Statystyczny sprawozdań o symbolu „S”. Od roku szkolnego 2007/2008 prezentowane dane statystyczne pochodzą ze zbiorów zgromadzonych przez System Informacji Oświatowej (SIO) Ministerstwa Edukacji Narodowej (MEN).

13. **Youth social therapy centres** are centres intended for socially maladjusted youth having behavioural disorders and susceptible to addiction to a degree affecting performance of life tasks without receiving special assistance.

14. **Pre-primary education establishments** are care and educational centres designated for children 3 of age until beginning education in primary school secured children for care and aimed at preparation to education in school.

Pre-primary education establishments include:

- nursery schools,
- pre-primary sections in primary schools, and since 2008 year:
- pre-primary education groups,
- pre-primary points.

15. Data regarding:

1) pre-primary education as well as schools (excluding higher education institutions), concern the beginning of the school year; data concerning graduates - the end of the school year;

2) tertiary education are presented as of 30 XI; data regarding graduates concern the number of diplomas issued at the end of studies; graduates are shown from the previous school year (e.g., for 2008/09 school year, graduates from 1 X 2007 - 30 IX 2008 school year); until 2000/01 school year graduates were shown according to the calendar year.

16. A **boarding school** is a foster and educational facility designated for youth attending general and vocational schools located outside their place of permanent residence. A **dormitory** is an inter-school facility serving as a boarding school.

17. Until 2006/2007 school year statistical data were presented on forms with symbol “S” realized by Central Statistical Office. Since 2007/2008 school year presented statistical data come from sets gathered by the System of Educational Information of the Minister of National Education (MEN).

1. Prezentowane w dziale dane obejmują informacje z obszaru ochrony zdrowia w publicznych i niepublicznych jednostkach opieki zdrowotnej, z wyłączeniem jednostek resortu obrony narodowej, resortu spraw wewnętrznych i administracji, a także ochrony zdrowia w zakładach karnych. Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne obejmują wszystkie przypadki zarejestrowane w kraju.

2. Podstawę przemian w systemie opieki zdrowotnej stanowią:

1) ustawa z dnia 30 VIII 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 91, poz. 408, z późniejszymi zmianami), na mocy której mogą być tworzone **publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej**;

2) ustawa z dnia 5 VII 1996 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (jednolity tekst Dz. U. 2001 Nr 57, poz. 602, z późniejszymi zmianami), na mocy której pielęgniarka lub położna może wykonywać indywidualną praktykę albo indywidualną praktykę specjalistyczną, po uzyskaniu zezwolenia właściwej, ze względu na miejsce wykonywania praktyki, okręgowej rady pielęgniarek i położnych;

3) ustawa z dnia 5 XII 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (jednolity tekst, Dz. U. 2005 Nr 226, poz. 1943, z późniejszymi zmianami), na mocy której tworzy się **praktyki lekarskie: indywidualne, indywidualne specjalistyczne i grupowe**. Istotą tej formy jest realizowanie przez prywatne podmioty świadczeń zdrowotnych dla ogółu ludności.

Dane o praktykach lekarskich obejmują te podmioty, które świadczą usługi zdrowotne wyłącznie w ramach środków publicznych.

4) ustawa z dnia 27 VIII 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135, z późniejszymi zmianami) z mocą obowiązującą od 1 X 2004 r. w miejsce ustawy o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia z dnia 23 I 2003 r. Narodowy Fundusz Zdrowia z dniem 1 IV 2003 r. zastąpił działające od 1 I 1999 r. kasy chorych.

1. The data presented in this chapter within the scope of health care include information concerning public and non-public activities of the health care services excluding health care services of the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration as well as health care in prisons. Information concerning incidences of infectious diseases includes all cases registered in the country.

2. The legal bases of changes in the health care system are:

1) the Law on Health Care Facilities, dated 30 VIII 1991 (Journal of Laws No. 91, item 408 with later amendments), on the basis of which **public and non-public health care facilities** can be established;

2) the Law on the Nursing and Obstetrical Professions, dated 5 VII 1996 (the consolidated text Journal of Laws 2001 No. 57, item 602) with later amendments, on the basis of which a nurse, midwife may establish a private practice or private specialized practice after obtaining the appropriate permit from the respective district council of nurses and obstetricians;

3) the Law on the Occupation of Doctor and dentist, dated 5 XII 1996 (the uniform text Journal of Laws 2005 No. 226, item 1943 with later amendments), on the basis of which **individual medical practices, specialized medical practices and group practices**. These forms of activity are conducted by private entities rendering health care services for the general population.

Data concerning medical practices includes those entities that render health care services exclusively within the framework of public funds.

4) the Law on Health Care Services Financed From Public Funds dated 27 VIII 2004 (Journal of Laws No. 210, item 2135, with later amendments) with the effect from 1 X 2004, in the place of the Law on Common Insurance in the National Health Fund dated 23 I 2003. The National Health Fund as of 1 IV 2003 replaced the health funds since 1 I 1999.

3. Dane o **pracownikach medycznych** obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy; osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz.

Lekarzy, pielęgniarki, położne oraz farmaceutów wykazano łącznie z osobami odbywającymi staż.

4. Dane o **zakładach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** obejmują przychodnie i od 2001 r. poradnie (samodzielne).

Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentyistów w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej podaje się łącznie z badaniami profilaktycznymi i z poradami udzielonymi przez lekarzy i lekarzy dentyistów prowadzących praktyki lekarskie realizujące świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych; bez porad lekarskich udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych.

5. Informacje o **szpitalach** podano łącznie z zamiejscowymi oddziałami szpitalnymi; oznacza to, że oddziały te nie są wykazane jako odrębne zakłady, a dane o ich działalności zaliczono do macierzystego szpitala.

6. Dane o **łóżkach w zakładach stacjonarnej opieki zdrowotnej** dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla chorych (z pełnym wyposażeniem), zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

Do 2007 r. dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** nie obejmują miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków oraz miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych. Od 2008 r. dane o łóżkach w szpitalach ogólnych wykazywane są łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków; bez miejsc dziennego pobytu.

7. W **szpitalach ogólnych** rodzaje oddziałów podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 16 VII 2004 r. (Dz. U. Nr 238, poz. 2402, z późniejszymi zmianami). Do oddziałów chirurgicznych zaliczono: chirurgię ogólną, dziecięcą, urazowo-ortopedyczną, neurochirurgię, urologię, chirurgię szczękową i kardiochirurgię oraz inne o charakterze chirurgicznym; do oddziałów zakaźnych - oddziały obserwacyjno-zakaźne; do oddziałów gruźlicy i chorób płuc - oddziały pulmonologiczne.

3. *Data regarding **medical personnel** includes persons working full-time, overtime as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character; these persons are counted once regardless of the time worked. Data regarding medical personnel includes persons for whom the main workplace are medical, nurse's or midwife's practices.*

Doctors, nurses, midwives and pharmacists including interns.

4. *Data concerning **facilities of out-patient health care** include out-patient departments and since 2001 out-patient clinics (independent).*

***Consultations provided** by doctors and dentists within the scope of out-patient health care are presented together with preventive examinations and together with consultations provided by doctors and dentists conducting medical practices that render health care services within the framework of public funds; excluding consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals*

5. *Information regarding **hospitals** is given together with hospital branches; i.e. these branches are not listed as separate facilities, and data concerning their activity is included in that of the main hospital.*

6. *Data regarding **beds in in-patient health care facilities** concern permanent beds in patient wards (fully equipped), either occupied or prepared to receive patients.*

*Until 2007 data regarding **beds in general hospitals** do not include places (beds and incubators) for newborns as well as day places in hospital wards. Since 2008 data regarding beds in general hospitals are presented together with beds and incubators; without places in day wards.*

7. *In **general hospitals**, types of wards are given in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 27 III 2000 (Journal of Laws No. 30, item 379, with later amendments). Included in surgical wards are: general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, urology, maxillo- -facial and cardiosurgery as well as other surgical wards; in communicable diseases wards - communicable diseases wards; in tubercular and pulmonary wards - pulmonology wards.*

8. **Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze** udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im środki farmaceutyczne i materiały medyczne.

9. Działalność **aptek i punktów aptecznych** unormowana jest ustawą z dnia 6 IX 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz. U. 2004 Nr 53 poz. 533, z późniejszymi zmianami).

10. **Rodzina zastępcza** zapewnia opiekę i wychowanie dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (jednolity tekst, Dz. U. 2008 Nr 115, poz. 728, z późniejszymi zmianami) rodzina zastępcza może być:

1) spokrewniona i niespokrewniona z dzieckiem – może w niej przebywać w tym samym czasie nie więcej niż troje dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa),

2) zawodowa wielodzietna niespokrewniona z dzieckiem – umieszcza się w tym samym czasie nie mniej niż troje i nie więcej niż sześcioro dzieci,

3) zawodowa specjalistyczna niespokrewniona z dzieckiem – umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż troje dzieci niedostosowanych społecznie albo dzieci z różnymi dysfunkcjami, problemami zdrowotnymi, wymagające szczególnej opieki i pielęgnacji,

4) zawodowa niespokrewniona z dzieckiem o charakterze pogotowia rodzinnego – umieszcza się nie więcej niż troje dzieci na pobyt czasowy do momentu unormowania sytuacji życiowej dziecka.

11. **Placówki opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci i młodzieży** prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (jednolity tekst, Dz. U. 2008 Nr 115, poz. 728, z późniejszymi zmianami).

Placówka zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących, na podstawie odrębnych przepisów, świadczeń zdrowotnych i kształcenia.

Wyróżnia się placówki:

- **interwencyjne** - zapewniające na czas trwania sytuacji kryzysowej doraźną opiekę i wychowanie, kształcenie dostosowane do wieku i możliwości rozwojowych, przygotowujące diagnozę dziecka i jego sytuacji rodzinnej oraz ustalające wskazania do dalszej pracy z dzieckiem,

8. **Chronic medical care home and nursing homes** provide 24-hour health services within the scope of nursing and rehabilitating persons not requiring hospitalization as well as assure them pharmaceutical agents and medical materials.

9. The activity of **pharmacies and pharmaceutical outlets** is normalized by Pharmaceutical Law, dated 6 IX 2001 (Journal of Laws 2004 No. 53, item 533 with later amendments).

10. **Foster families** provides care and upbringing of a child deprived in part or in full of parental care.

According to the Law on Social Assistance, dated 12 III 2004 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 115, item 728, with later amendments) foster family may be:

1) either related or not related to the child – placed in it may be simultaneously not more than three children (except for numerous siblings),

2) professional family with many children not related to the child – placed in it may be simultaneously not less than three and not more than six children,

3) professional specialized family not related to the child- placed in it may be simultaneously not more than three socially maladjusted children or children with various dysfunctions, health problems, requiring special care and nursing,

4) professional emergency foster family not related to the child – placed in it may be simultaneously not more than three children, for temporary stay lasting until normalization of the living situation of the child.

11. **Care and education centres for children and young people** are presented in accordance with the Law on Social Welfare, dated 12 III 2004 (the uniform text Journal of Laws 2008 No. 115, item 728) with later amendments.

The centre provides the child with round -the-clock permanent or temporary care and also secures the necessary livelihood, developmental – including emotional, social and religious – needs of the child, and secures the child's benefiting from services to which he/she is entitled on the basis of separate regulations on health care services and education.

The are following types of such centres:

- **intervention centres** - providing short-term care during a crisis situation, education adapted to the age and developmental capabilities, preparing diagnosis of a child and the child's family condition and establishing recommendations for the further course of working with the child,

- **rodzinne** - tworzące wielodzietną rodzinę, umożliwiające całodobową opiekę i wychowanie (np. licznemu rodzeństwu), zapewniające kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych,

- **socjalizacyjne** - zapewniające całodobową opiekę, wychowanie i kształcenie oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb dziecka, zapewniające zajęcia korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne i terapeutyczne, rekompensujące brak wychowania w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym – odpowiednią rehabilitację i zajęcia specjalistyczne,

- **wielofunkcyjne** - zapewniające dzienną i całodobową opiekę oraz wychowanie poprzez realizację zadań przewidzianych dla placówki: wsparcia dziennego, interwencyjnej i socjalizacyjnej, a także łącząceienne i całodobowe działania terapeutyczne, interwencyjne i socjalizacyjne skierowane na dziecko i rodzinę dziecka,

- **wsparcia dziennego** - działające w najbliższym środowisku dziecka, wspierające funkcje opiekuńcze rodziny, z tego:

- opiekuńcze – prowadzone w formie kół zainteresowań, świetlic, klubów, ognisk wychowawczych, które pomagają dzieciom w pokonywaniu trudności szkolnych i organizowaniu czasu wolnego,

- specjalistyczne – realizujące program psychokorekcyjny lub psychoprophylaktyczny, w tym terapię pedagogiczną, psychologiczną, rehabilitację, resocjalizację.

12. Dane o **domach i zakładach pomocy społecznej** dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.

Rodzaje domów i zakładów pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (jednolity tekst, Dz. U. z 2008 Nr 115, poz. 728, z późniejszymi zmianami).

13. Dane o **świadczeniach pomocy społecznej** prezentuje się do 30 IV 2004 r. zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 29 XI 1990 r., od 1 V 2004 r. zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r., według której dokonano podziału na świadczenia pieniężne i niepieniężne.

Zasiłek stały wypłacany jest z tytułu całkowitej niezdolności do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.

- **family centres** - creating family with many children, allowing for 24-hour care for e.g. numerous brothers and sisters, providing education, compensating for worse development and performance at school,

- **socialization centres** - providing 24-hour care and education as well as fulfilling the necessary needs of the child, providing corrective activities, compensatory classes, speech therapy classes, therapeutic classes compensating lack of family care and preparing for life in society, and providing appropriate rehabilitation and specialized activities for children with disabilities,

- **multi-functional centres** - providing daytime and 24-hour care by performing tasks of: daytime assistance centre, intervention and specialization centre, as well as by combining daytime and 24-hour therapeutic, intervention and socialization activity, directed to child and child's family,

- **day –support centres** - operating in the immediate vicinity of the child, supporting the family in its protective functions, including:

- general care – in the form of extra-curricular activities, after-school clubs, clubs, childcare centres, assisting children in overcoming difficulties at school and organizing their spare time,

- specialized – implementing psycho-corrective or psychoprophylactic programme, including pedagogical therapy, rehabilitation, resocialization.

12. Data concerning **social welfare homes and facilities** is related to the institutions, for which the founding bodies are: local self-government entities, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons.

Types of social welfare homes and facilities are presented in accordance with the Law on Social Welfare dated 12 III 2004 (the uniform text Journal of Laws 2008 No. 115, item 728).

13. Data concerning **social welfare benefits** before 1 V 2004 are presented according to the Law on the Social Welfare dated 29 XI 1990, and since 1 V 2004 - according to the Law on Social Welfare dated 12 III 2004, which is the base to divide to monetary and non-monetary benefits.

Permanent benefit paid in respect of complete inability to work because of age or disability.

Zasiłek okresowy przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłek celowy przyznawany jest w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, zakupu żywności, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, wykonania drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

KULTURA. TURYSTYKA. SPORT

1. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Za **czytelnika** uważa się osobę, która w ciągu roku sprawozdawczego została zarejestrowana w bibliotece i dokonała co najmniej jednego wypożyczenia.

2. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

W liczbie teatrów uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Jednostki pogrupowano wyodrębniając:

- działalność teatrów dramatycznych, obejmującą dramatyczne i lalkowe przedstawienia teatralne,
- działalność teatrów muzycznych, obejmującą działalność sceniczną oper, operetek, musicali i baletów,
- działalność koncertową filharmonii, orkiestr i chórów.

3. Informacje o działalności **domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic** opracowano na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

4. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice video).

*A person or a family is entitled to a **temporary benefit** because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security.*

***Appropriated benefit** is offered in order to fulfil a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, purchase of food, liquid and solid fuels, clothes, goods necessary for routine household maintenance, making small repairs in the dwelling, covering burial costs.*

CULTURE. TOURISM. SPORT

1. Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the **collection** of public libraries.

A **borrower** is a person who in the course of a reporting year was registered at a library and checked out at least one item.

2. Information regarding **theatres and music institutions** concerns professional, artistic and entertainment entities conducting regular performances.

Theatres include entities, independent in regard to their legal, organizational, economic and financial status, conducting uniform performing activity, regardless of the number of stages possessed.

Entities are grouped comprising:

- the activity of dramatic theatres, including dramatic and puppet theatrical performances,
- the activity of music theatres, including opera, operetta, musical and ballet performances,
- the concert activity of philharmonic halls, orchestras and choirs.

3. Information regarding the activity of **cultural centres and establishments, clubs and community centres** was compiled on the basis of periodic surveys conducted every two years.

4. Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e., established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive and magnetic tape).

Wśród kin stałych wyróżnia się:

- **minipleksy** - posiadające od 3 do 7 sal,
- **multipleksy** - posiadające 8 sal i więcej.

5. W muzeach jako **muzealia** wykazano rzeczy ruchome i nieruchomości wpisane do inwentarza muzealiów.

6. Termin **turystyka** - zgodnie z definicją Światowej Organizacji Turystyki - obejmuje czynności osób podróżujących w celach innych niż podjęcie pracy zarobkowej, tj. głównie w celach wypoczynkowych, służbowych, religijnych itp. i pozostających poza swoim codziennym środowiskiem nie dłużej niż 1 rok.

7. **Baza noclegowa** turystyki dotyczy turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania, tj. nie obejmuje pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych.

W ramach:

- obiektów hotelowych do grupy „inne obiekty hotelowe” zalicza się te, które nie spełniają wymagań dla hoteli, moteli i pensjonatów, ale świadczą usługi hotelarskie (np. zajazdy, gościńce),

- pozostałych obiektów do grupy „inne obiekty” zalicza się te, które nie odpowiadają warunkom przewidzianym dla domów wycieczkowych, schronisk, kempingów, pól biwakowych i domków turystycznych oraz obiekty wykorzystywane dla potrzeb turystyki (np. domy studenckie, internaty, hotele robotnicze i zakłady uzdrowiskowe).

8. Dane o **miejscach noclegowych** wykazano według stanu w dniu 31 VII; dotyczą miejsc całorocznych i sezonowych. W informacjach nie uwzględnia się miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

9. **Stopień wykorzystania miejsc noclegowych** jest to stosunek liczby udzielonych noclegów w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych rozumie się sumę miejsc noclegowych przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

10. Poczynając od 2002 r. informacje o klubach sportowych opracowywane są na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

Among fixed cinemas one can distinguish:

- **miniplexes** – equipped with 3 to 7 screens,

- **multiplexes** – equipped with 8 screens and more.

5. *Movable subjects and real estate registered in exhibit inventory are presented as **exhibits** in museums.*

6. *Term **tourism**, in accordance with the definition of the World Tourism Organization (WTO), includes activities of persons travelling for purposes other than that connected with earning income, i.e. mainly for recreational, work-related, religious and other purposes, and remaining outside their normal environment not longer than 1 year.*

7. **Tourist accommodation facilities** include collective tourist accommodation establishments (i.e. do not include rooms for rent and agrotourism lodgings).

Within:

- *hotels and similar establishments, the group "other hotel facilities" has covered facilities which do not meet requirements for hotels, motels and boarding houses, but which provide hotel services (e.g. road houses, inns),*

- *other facilities, the group "miscellaneous facilities" includes facilities which do not correspond to conditions expected in excursion hotels, shelters, camping sites, tent camp sites and tourist cottages, and other facilities used for tourism (e.g. student dormitories, boarding schools, employee boarding houses and health establishments.*

8. *Data on **number of beds** are presented as of 31 VII; these data concerns whole year's and seasonal places. Places in temporary inactive facilities due to expansion, renovation, etc. are not included.*

9. **Occupancy rate of beds** is a relation of the number of beds provided in a given year to the nominal number of beds in a given year. The nominal number of beds shall mean total beds prepared for tourists each day of a facility's operation.

10. *Since 2002 information regarding Student Sports Clubs UKS and Religious Sports Clubs as well as sports clubs has been compiled on the basis of periodic surveys conducted every two years.*

11. **Ćwiczący** liczeni są tylko jeden raz. W zależności od wieku osoby ćwiczące zaliczane są do kategorii juniorów lub seniorów; dla poszczególnych dyscyplin sportowych stosuje się różne granice wieku.

12. W kategorii **trenerów i instruktorów sportowych** jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli prowadzi zajęcia w kilku dyscyplinach sportu.

11. In the categories **exercisers**, one person is indicated only once. Persons exercising are classified as either juniors or seniors, depending on age; various age groups are applied for individual disciplines.

12. In the **categories coaches and sports instructors**, since 1996, one person may be indicated more than once depending upon the number of sports disciplines taught.

RYNEK WEWNĘTRZNY

1. Informacje w dziale - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą wszystkich jednostek gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową.

2. Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** obejmują sprzedaż towarów konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych dokonywaną przez punkty sprzedaży detalicznej oraz inne punkty sprzedaży (np. sklepy, magazyny), w ilościach wskazujących na zakupy dla potrzeb indywidualnych nabywców.

3. Podział sklepów według form organizacyjnych dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów:

- **domy towarowe i handlowe** są to sklepy wielodziałowe prowadzące sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych: domy towarowe - 2000 m² i więcej, domy handlowe - od 600 m² do 1999 m²,

- **supermarkety** są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykuły nieżywnościowe częstego zakupu,

- **hipermarkety** są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 2500 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

DOMESTIC MARKET

1. Information in this chapter; unless otherwise noted, concerns all entities of the national economy conducting trade activity.

2. Data on **retail sales** cover the sale of consumer and non-consumer goods carried by retail sale outlets catering establishments and other sales outlets (i.e. warehouses, stock houses) in quantities indicating purchases to meet the needs of individual customers.

3. The division of stores by organizational forms was made on the basis of the area of the sales floor and the types of goods sold:

- **department stores and trade stores** - are stores with multiple departments, selling a broad and universal assortment, primarily non-foodstuff goods, with a sales floor area of 2000 m² and more for department stores and from 600 m² to 1999 m² for trade stores,

- **supermarkets** - are stores with a sales floor from 400 m² to 2499 m², selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods,

- **hipermarkets** - are stores with a sales floor above 2500 m², selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods, usually with a parking place.

4. **Targowiska** - wydodrębnione tereny lub budowle (plac, ulica, hala targowa) ze stałymi, względnie sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu, codziennie lub w wyznaczone dni tygodnia.

ROLNICTWO I LEŚNICTWO

1. Dane o powierzchni **użytków rolnych** ogółem oraz według rodzajów użytków od 2002 r., o ile nie zaznaczono inaczej, prezentuje się bez gruntów niestanowiących gospodarstw rolnych.

Do **sadów** zalicza się grunty zasadzone drzewami i krzewami owocowymi o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

2. Informacje w zakresie **leśnictwa** dotyczą:

1) lasów publicznych stanowiących własność:

a) Skarbu Państwa - zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub w wieczyste przez:

- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie "Lasy Państwowe") nadzorowane przez Ministra Środowiska,

- jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),

- jednostki organizacyjne innych ministrów, wojewodów, gmin lub związków komunalnych i Agencję Nieruchomości Rolnych,

b) gmin (w tym gmin mających od 1999 r. również status miasta na prawach powiatu);

2) lasów prywatnych stanowiących własność:

a) osób fizycznych,

b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,

c) spółdzielni produkcji rolniczej,

d) innych osób prawnych.

3. Powierzchnia **gruntów leśnych** obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

4. **Marketplaces** are specific areas and structures (squares, streets, market halls) with permanent or seasonal outlets for small-scale retail sales or with facilities designated for conducting trade daily or on specific days of the week.

AGRICULTURE AND FORESTRY

1. Data regarding the total area of **agricultural land** and area by land type since 2002, unless the otherwise stated, has been presented excluding non-farm land.

Orchards are understood as land planted with fruit-bearing trees and bushes not smaller than 0,1 ha.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

2. Information within the scope of **forestry** concerns:

1) public forests owned by:

a) the State Treasury - managed and utilized temporarily or perpetually by:

- State Forestry Organizational Entity "State Forests" (abbreviated as "State Forests") supervised by the Minister of Environment,

- nature protection units (national parks),
- organizational units supervised by different ministers, voivods, gminas or municipal associations and the Agricultural Property Agency),

b) gminas (of which gminas which are also cities with powiat status since 1999);

2) private forests owned by:

a) natural persons,

b) land held in common by all or part of the residents of a village,

c) agricultural production co-operatives,

d) other legal persons.

3. **Forest land** includes areas of forest as well as land connected with silviculture.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),

- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (zręby, halizny, płazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz poletka łowieckie).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub wchodzące w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych albo wpisane do rejestrów zabytków.

PRZEMYSŁ

1. W ramach PKD 2007 wyodrębniono „Przemysł” jako dodatkowe grupowanie, które obejmuje sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**.

3. **Produkcja sprzedana** dotyczy całości kształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej.

Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:

1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;

2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych jak i nieprzemysłowych;

3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej.

Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w cenach bazowych.

Cena bazowa definiowana jest jako kwota pieniędzy otrzymywana przez producenta (w tym także przez jednostkę handlową) od nabywcy za jednostkę produktu (wyrobu lub usługi), pomniejszona o podatki od produktu oraz o ewentualne rabaty i opusty, powiększona o dotacje otrzymywane do produktu.

Forest areas include land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

- covered by forest vegetation (wooded area),

- temporarily devoid of forest vegetation (felling sites, blanks, irregularly stocked open stands, coniferous tree and bush plantations, hunting grounds).

These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks or are registered as nature monuments.

INDUSTRY

1. Within NACE rev. 2 the item "Industry" was introduced as an additional grouping, including sections "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply" as well as "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities".

2. Data was compiled using the **enterprise method**.

3. **Sold production** concerns the total activity of an economic entity, i.e. both industrial and non-industrial production. Sold production of industry includes:

1) the value of finished products sold (regardless of whether or not payments due were received for them), semi-finished products and parts of own production;

2) the value of paid work and services rendered, i.e. both industrial and non-industrial;

3) lump sum agent fees in the case of concluding an agreement on commission terms and full agent fees in the case of concluding an agency agreement.

Sold production of industry is presented in basic prices.

Basic price is defined as the amount of money received by a producer (trade entities included) from a buyer for a unit of product (good or service), decreased by the tax on the product as well as by applicable rebates and deductions, and increased by subsidies received for the product.

4. W danych dotyczących produkcji uwzględniono wartość **pracy nakładczej**.

Praca nakładcza w przemyśle jest to zarobkowe wykonywanie przez osoby fizyczne - na zlecenie i na rachunek podmiotów gospodarczych (nakładców) - czynności polegających na wytwarzaniu wyrobów lub ich części z materiałów powierzonych przez nakładców oraz z surowców własnych lokalnego pochodzenia, np.: słoma, wiklina, trzcina, glina, a także na wykończaniu, uszlachetnianiu, naprawie i konserwacji wyrobów lub ich części oraz świadczeniu innych usług zleconych przez nakładców.

5. Dane dotyczące **zatrudnienia w przemyśle** obejmują zatrudnionych na podstawie stosunku pracy.

Do zatrudnionych w przemyśle nie zaliczono:

1) uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego;

2) agentów;

3) osób wykonujących pracę nakładczą.

Dane dotyczące przeciętnego zatrudnienia i przeciętnych wynagrodzeń wykazano w przeliczeniu niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych.

BUDOWNICTWO

1. Informacje dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD 2007) do sekcji "Budownictwo", w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

2. Dane według grup PKD opracowano metodą przedsiębiorstw.

3. Produkcja **budowlano-montażowa** dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów - wykonane siłami własnymi systemem zleceń przez podmioty budowlane na rzecz obcych zleciodawców.

4. Podziału produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz podziału budynków oddanych do użytkowania według rodzajów budynków dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).

4. In data concerning production, the value of **outwork** is included.

Outwork in industry is the paid execution, by natural persons, on the order of and for the benefit of economic entities (outworkers), of activities consisting in the manufacturing of products or their parts from materials supplied by the work provider as well as from raw materials of local origin, e.g.: straw, wicker, reed, clay, and in finishing, refining, repairing and conserving products or their parts as well as in the rendering of other services ordered by the work provider.

5. Data concerning **employment in industry** includes employees hired on the basis of employment contracts.

Employed persons in industry do not include:

1) *apprentices, who concluded a labour contract with an employer for the purpose of vocational training;*

2) *agents;*

3) *persons engaged in outwork.*

Data concerning average paid employment and average wages and salaries is given after converting of part-time paid employees on full-time paid employees.

CONSTRUCTION

1. Information concerns activities of economic entities included, in accordance with NACE rev. 2, in the section "Construction", employing more than 9 persons.

2. Data according to NACE rev. 1.1 groups was compiled using the enterprise method.

3. **Construction and assembly production** concerns activity realized domestically and includes construction works with an investment and a restoration - conservation character as well as temporary construction on construction sites realized by construction entities on the basis of the contracts system for outside clients.

4. The division of construction and assembly production by type of construction as well as the division of buildings completed by type of buildings was made on the basis of the Polish Classification of Construction Objects (PKOB).

5. Dane o **budynkach oddanych do użytkowania** (przez wszystkich inwestorów) dotyczą:

- w zakresie liczby budynków - budynków nowo wybudowanych,
- w zakresie kubatury budynków - budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

6. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnym wynagrodzeniu** miesięcznym dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych - na terenie kraju - w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

TRANSPORT

1. Informacje o **komunikacji miejskiej** dotyczą komunikacji autobusowej, tramwajowej i obejmują działalność przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej publicznych i prywatnych. W danych o komunikacji autobusowej uwzględniono również autobusy pospieszne i mikrobusy oraz obsługę ruchu podmiejskiego i między-miastowego; dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw Państwowej Komunikacji Samochodowej obsługujących niektóre miasta oraz linii i tras komunikacyjnych obsługujących wyłącznie zakłady pracy.

Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym.

Jako **długość linii komunikacyjnych** przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, tramwajowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

Długość tras jest to długość odcinków ulic (dróg, torowisk), po których kursują autobusy lub tramwaje.

2. Do **dróg krajowych** zalicza się:

- autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi leżące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
- drogi międzynarodowe,
- drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,

5. Data on **buildings completed** (by all investors) concerns:

- within the scope of the number of buildings - newly built buildings,
- within the scope of the cubic volume of buildings - newly built and expanded buildings (the expanded part only).

6. Data regarding **average employment and average monthly wages and salaries** concerns hired employees, i.e. persons employed on the basis of a work agreement (labour contract, appointment, promotion or selection) and includes full-time and part-time paid employees, within the country, calculated as full-time employment.

TRANSPORT

1. Information regarding **urban ground transport** concerns bus and tram communication and includes the activity of public and private urban transport enterprises and companies. In the data regarding bus service, express buses and minibuses as well as suburban and inter-city service have been also included; data does not include the activity of the Państwowa Komunikacja Samochodowa enterprises servicing some urban areas as well as transport lines and routes exclusively servicing work places.

Transport line is understood as a route connecting the extreme points of the route of vehicles designated with the same number or letter.

The length of the transport lines is the sum of the length of all of the scheduled daytime bus and tram lines over which vehicles designated with separate numbers or letters travel.

The length of routes is the length of the sections of streets (roads, tracks), over which buses or trams.

2. **National roads** include:

- motorways and expressways as well as roads which are designated to become motorways and expressways,
- international roads,
- roads which are other links ensuring the efficiency of the national road network,

- drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i ciężarowy,
- drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
- drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich,
- drogi o znaczeniu obronnym.

Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Do **dróg miejskich** zaliczono drogi (ulice) leżące w granicach administracyjnych miasta.

- *approach roads to generally accessible border crossings servicing international passenger and freight traffic,*
- *roads which are an alternative to toll motorways,*
- *roads which are bypasses around large urban agglomerations,*
- *roads with a military significance.*

Voivodship roads include roads other than those presented above, which are links between cities, have a large significance for the voivodship and roads with a military significance not included among national roads.

Powiat roads include roads other than those mentioned above, which link powiat capital cities with gmina capital cities and gmina capital cities with other such cities.

Gmina roads include roads with a local significance not included in the other categories, which supplement the network of roads servicing local needs, excluding internal roads.

Municipal roads include roads (streets) located within the administrative boundaries of city.

FINANSE PUBLICZNE

1. Ogólne zasady **finansów publicznych**, gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego, sprawozdawczości budżetowej oraz klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych regulują m.in. następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 30 VI 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2005, Nr 249, poz. 2104 z późniejszymi zmianami),
- ustawa z dnia 8 III 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2001, Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami),
- ustawa z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2001, Nr 142 poz. 1592, z późniejszymi zmianami),
- ustawa z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. 2001, Nr 142, poz. 1590 z późniejszymi zmianami),
- ustawa z dnia 13 XI 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 203, poz. 1966),

PUBLIC FINANCE

1. The general principles of **public finance**, management of local self-government entities, budgetary reporting and classification of budget revenue and expenditure are regulated by the following legal acts:

- the Law of 30 June 2005 on Public finance (Journal of Laws of 2005, No. 249, item 2104), with subsequent amendments,
- the Law of 8 March 1990 on Gmina Self-government (Journal of Laws of 2001, No. 142, item 1591), with subsequent amendments,
- the Law of 5 June 1998 on Powiat Selfgovernment (Journal of Laws of 2001, No. 142, item 1592), with subsequent amendments,
- the Law of 5 June 1998 on Voivodship Selfgovernment (Journal of Laws of 2001, No. 142, item 1590), with subsequent amendments,
- the Law of 13 November 2003 on Incomes of Local Selfgovernment Entities (Journal of Laws No. 203, item 1966),

- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 VI 2006 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. Nr 115, poz. 781),

- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 14 VI 2006 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. Nr 107, poz. 726) z późniejszymi zmianami.

2. Na **dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego** składają się:

1) dochody własne, tj.:

a) dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,

b) wpływy z podatków ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, tj.: podatek rolny, podatek leśny, podatek od nieruchomości, podatek od środków transportowych, podatek od działalności gospodarczej, podatek od spadków i darowizn, podatek od czynności cywilnoprawnych,

c) wpływy z opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, tj. z opłaty skarbowej, eksploatacyjnej, targowej,

d) dochody z majątku jednostek samorządu terytorialnego, w tym z najmu i dzierżawy,

e) pozostałe dochody jednostek samorządu terytorialnego, np. opłaty administracyjne, opłaty miejscowe, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowo wnoszone opłaty, środki na dofinansowanie własnych zadań ze źródeł pozabudżetowych;

2) dotacje:

a) celowe:

- z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej, zadania własne, zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,

- na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego,

- dotacje otrzymane z funduszy celowych,

b) rozwojowe (w tym inwestycyjne);

3) subwencja ogólna z budżetu państwa przekazywana wszystkim jednostkom samorządu terytorialnego dla uzupełnienia ich własnych dochodów (w tym część oświatowa).

- *the Minister of Finances Regulation of 27 June 2006 on Budgetary Reporting (Journal of Laws No. 115, item 781),*

- *the Minister of Finances Regulation of 14 June 2006 on Detailed Classification of Incomes, Expenses, Revenues and Expenditures, and Funds from Foreign Resources (Journal of Laws No. 107, item 726), with subsequent amendments.*

2. **Budget revenues of local self-government entities** comprise:

1) *own revenue, i.e.:*

a) *revenue from the share in receipts from personal and corporate income taxes,*

b) *receipts from taxes established and collected on the basis of separate acts, i.e.: the agricultural tax, the forest tax, the tax on real estate, the tax on means of transport, the tax on economic activity, taxes on inheritance and gifts, tax on civil law transactions,*

c) *receipts from fees established and collected on the basis of separate acts e.g., the Financial Statute, the Service Law and the Marketplace Law,*

d) *revenue from property of local self-government entities, of which from lease,*

e) *other income of local self-government entities (i.e., administrative fees, local fees, interest on funds deposited in bank accounts, interest on late payments, funds for additional financing of own tasks from non-budgetary sources);*

2) *allocations:*

a) *appropriated:*

- *from the state budget for government administration-related tasks, own tasks, tasks realized on the basis of agreements with government administration bodies,*

- *tasks realized on the basis of agreements between local self-government entities,*

- *allocations received from appropriated funds,*

b) *development allocations (of which investment);*

3) *general subsidie from the state budget transferred to all local self-government entities for supplementing their own revenue (including educational part).*

3. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego dzielą się na majątkowe (w tym inwestycyjne) i bieżące, do których zalicza się m.in.:

- wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi),
- wydatki na zakup materiałów i usług,
- dotacje dla jednostek organizacyjno-prawnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego,
- wydatki na obsługę długu,
- wydatki z tytułu udzielenia poręczeń i gwarancji.

FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW

1. Wyniki finansowe przedsiębiorstw dla 2000 r. prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 29 IX 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. Nr 121, poz. 591, z późniejszymi zmianami), dla lat 2004 i 2005 w dostosowaniu do ustawy z dnia 9 XI 2000 r. o zmianie ustawy o rachunkowości, obowiązującej od 1 I 2002 r. (tekst jednolity Dz. U. 2002, Nr 76, poz. 694, z późniejszymi zmianami). Dane za lata 2004 i 2005 nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie.

Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Dane nie obejmują banków, instytucji ubezpieczeniowych, domów i biur maklerskich, towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, szkół wyższych, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

2. Przychody z całokształtu działalności (kwoty otrzymane i należne) obejmują:

- 1) przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług);
- 2) przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów (łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku);

3. Expenditures of local self-government entities budgets are divided into: property-related (including investment-related) and current expenditures, such as:

- expenditures on wages and salaries (including derivatives),
- expenditures on the purchase of materials and services,
- allocations for organisational and legal units operating within local self-government entities budgets,
- expenditures on debt servicing,
- expenditures related to granting endorsements and guarantees.

FINANCES OF ENTERPRISES

1. The financial results of enterprises for 2000 are presented according to the Act of Accounting dated 29 IX 1994 (Journal of Laws No. 121, item 591) with later amendments, for 2004 and 2005 is adjusted to the Act on change of the Act of Accounting dated 9 XI 2000, effective since 1 I 2002 (uniform text Journal of Laws 2002, No. 76, item 694) with later amendments. Data for 2004 and 2005 are not fully comparable with data for the previous years.

Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.

Data do not include banks, insurance companies, brokerage houses and brokerage offices, investment and pension societies, National Investment Funds, higher education institutions, independent public health care facilities, cultural institutions with legal personality and private farms in agriculture.

2. Revenues from total activity (sums received and due) include:

- 1) net sales revenues of products (goods and services);
- 2) net sales revenues of goods and materials (including sums due from the sale of re-use packages);

3) pozostałe przychody operacyjne, tj. przychody niezwiązane bezpośrednio z podstawową działalnością podmiotu, do których zalicza się: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa - do 2001 r. przychody ze sprzedaży lub wpływy z likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz inwestycji rozpoczętych), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z wynajmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa;

4) przychody finansowe, tj. przychody z tytułu dokonanych przez podmiot operacji finansowych: kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji - do 2001 r. odrębnie przychody i koszty z tego tytułu, zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżkę dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi - do 2001 r. odrębnie przychody i koszty z tego tytułu.

3. Koszty uzyskania przychodów z całości działalności obejmują:

1) koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług), tj. koszt wytworzenia sprzedanych produktów powiększony o koszty sprzedaży (z podatkiem akcyzowym) i o koszty ogólnego zarządu (wariant kalkulacyjny) lub są to koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów (wariant porównawczy);

2) wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);

3) pozostałe koszty operacyjne obejmują: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, tj. nadwyżkę wartości sprzedanych składników majątku trwałego nad przychodami z ich sprzedaży - do 2001 r. wartość sprzedanych składników majątku trwałego, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków

3) *other operating revenues, i.e. revenues not directly connected with the basic activity of the entity, to which the following are included: profits from the sale of non-financial fixed as-sets (fixed assets, assets under construction, intangible fixed assets, investments in real estate and rights - until 2001 sales revenues or income from the liquidation of fixed assets and investments begun), assets (cash) received free of charge, including donated assets, as well as damages reversed provisions, adjustments of the depreciation value for non-financial assets, income from social activities, income from the rent or lease of fixed assets and investments in real estate and rights;*

4) *financial revenues, i.e. revenues from financial operations conducted by an entity: amounts due in respect of dividends and share in profits, interest on loans granted, interest on time deposits, default interest, profits from the sale of investments - until 2001 the related income and costs were reported separately, reduction of depreciation write-offs relating to investments due to the fact that the reasons resulting in the permanent loss of their value have ceased to exist (whether partially or totally), surplus of foreign exchange gains over losses - until 2001 income and costs were reported separately.*

3. Costs of obtaining revenues from total activity include:

1) *the cost of products sold (goods and services), i.e., the manufacturing cost of products sold increased by selling cost (including excise tax) and by the cost of management and administration (calculation variant) or the total costs decreased by the costs of generating benefits for the needs of the entity and corrected by the change in product inventories (comparative variant);*

2) *the value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices;*

3) *other operating costs comprise: loss on the sale of nonfinancial fixed assets, i.e., surplus of the value of sold fixed assets over the revenues from their sale - until 2001 the value of fixed assets sold depreciation of*

trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzytelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na prawne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązanie (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe;

4) koszty finansowe, na które składają się w szczególności: odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, strata ze zbycia inwestycji - do 2001 r. odrębnie przychody i koszty z tego tytułu, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi - do 2001 r. odrębnie przychody i koszty z tego tytułu.

4. Przychody i koszty uzyskania przychodów ze sprzedaży: produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży z uwzględnieniem opustów w postaci rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług.

5. Wynik finansowy na działalności gospodarczej jest to suma wyniku finansowego na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych.

6. Zyski i straty nadzwyczajne to skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie, poza zwykłą działalnością jednostki i niezwiązanych z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia, a w szczególności spowodowanych zdarzeniami losowymi, zaniechaniem lub zawieszeniem pewnego rodzaju działalności (w tym również istotną zmianą metod produkcji lub sprzedażą zorganizowanej części jednostki) oraz postępowaniem układowym lub naprawczym.

7. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik finansowy na działalności gospodarczej, powiększony o zyski nadzwyczajne i pomniejszony o straty nadzwyczajne.

leased or rented fixed assets and assets under construction, unplanned write-offs (write-offs by virtue of a permanent loss of value), penalties, fines, indemnities paid, partially or fully written off liabilities related to bankruptcy, composition, restructuring proceedings, reserves made for future legal liabilities or liabilities, which are likely to occur (loss on current business transaction in), write-offs updating the value of non-financial assets, costs of maintaining premises required for social activity, donations or fixed assets received free of charge;

4) financial costs, in particular, interest from contracted credits and loans, interest and discount on bonds issued by the entity, default interest, loss on the sale of investments - until 2001 income and costs were reported separately, write-offs updating the value of investment the surplus of foreign exchange losses over gains - until 2001 income and costs were reported separately.

4. Revenues and costs of obtaining revenues from the sale of: products, goods and materials which have an influence on the financial result are expressed in actual sales prices taking into account discounts in the form of rebates and reductions, excluding the value added tax (VAT).

5. The financial result on economic activity is the sum of the financial result from the sale of products, goods and materials, the result on other operating activity as well as the result on financial operations.

6. Extraordinary profits and losses are the financial results of one-time events, outside the usual activity of an entity, and not connected with general risk of activity, and in particular, the result of coincidental events, certain types of ceased or suspended activity (also including a significant change in the methods of production or the sale of an organised part of an entity) as well as negotiations or improvement.

7. The gross financial result (profit or loss) is the financial result on economic activity, increased by extraordinary profits and decreased by extraordinary losses.

8. **Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto** obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów.

9. **Podatek dochodowy** jest to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiszczyć po uwzględnieniu przyznanych ulg. Od 2002 r. w myśl znowelizowanej ustawy o rachunkowości (art. 37) podatek dochodowy obejmuje część bieżącą i część odroczoną:

- część bieżąca to podatek wykazany w deklaracji podatkowej za dany okres sprawozdawczy,

- część odroczona stanowi różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego na koniec i początek okresu sprawozdawczego. Przy czym rezerwę tworzy się niezależnie od tego czy jednostka osiągnie zysk, czy poniesie stratę bilansową. Konsekwencją przyjętego rozwiązania jest to, że w rachunku wyników strata brutto może być wyższa niż strata netto.

10. **Wynik finansowy netto** (zysk lub strata) otrzymujemy po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

11. **Relacje ekonomiczne** przedstawione w tabl. 185 obliczono następująco:

1) wskaźnik poziomu kosztów jako relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;

2) wskaźnik rentowności obrotu:

- brutto jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności,

- netto jako relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;

12. **Aktywa obrotowe** obejmują: zapasy, krótkoterminowe należności i roszczenia, inwestycje krótkoterminowe (środki pieniężne i krótkoterminowe papiery wartościowe) i od 2002 r. krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe czynne.

U w a g a. Należności z tytułu dostaw i usług od 2002 r. są zaliczane do należności krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

13. **Zobowiązania przedsiębiorstw** (kapitały obce) obejmują wszystkie zobowiązania

8. **Obligatory encumbrances of gross financial result** include income tax on legal and natural persons as well as other payments resulting from separate regulations.

9. **Income tax** is the tax on earned profit which an economic entity is obligated to pay after con-sidering abatements granted. Since 2002 according to the modified Act of Accounting (art. 37) the income tax consists of the current and the deferred part:

- the current part in the tax presented in the tax declarations for a given reporting period,

- the deferred part constitutes a difference between the state of reserves and assets, by virtue of deferred tax in the end and in the beginning of the reporting period. While the reserve is created, irrespectively of the balance profit or loss of a given entity. Consequence of the accepted solution is that gross loss can be higher than net loss in the income statement.

10. **The net financial result** (profit or loss) is derived after decreasing the gross financial result by obligatory encumbrances.

11. **The economic relations** presented in table 185 were calculated as follows:

1) cost level indicator as the relation of costs of obtaining revenues from total activity to revenues from total activity;

2) turnover profitability rate:

- gross as the relation of the gross financial result to revenues from total activity,

- net as the relation of the net financial result to revenues from total activity;

12. **Current assets** include: inventories, short-term dues and claims, short-term investments (cash equivalents, short-term securities) and since 2002 short-term deferred expenditures.

N o t e. Dues from deliveries and services since 2002 are included in short-term dues (irrespectively of its due date).

13. **Liabilities of enterprises** (outside capital) include all liabilities, including

wiązania z wszelkich tytułów, w tym również z tytułu kredytów bankowych i pożyczek. Ogół zobowiązań przedsiębiorstw dzieli się na zobowiązania: długoterminowe - gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok, krótkoterminowe - gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest nie dłuższy niż rok.

U w a g a. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług od 2002 r. są zaliczane do zobowiązań krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

14. Dane dotyczące finansów przedsiębiorstw podano na podstawie rocznej sprawozdawczości finansowej (przed weryfikacją bilansu) łącznie z wynikami przedsiębiorstw, które zawiesiły działalność lub zostały zlikwidowane w ciągu roku.

INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE

1. Informacje o **nakładach inwestycyjnych** opracowano według zasad systemu rachunków narodowych, zgodnie z zaleceniami "ESA 1995".

Nakłady inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

2. **Nakłady inwestycyjne** zaliczono do odpowiednich sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiedniej sekcji według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np. budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

3. Od 2002 r. — w związku z nowelizacją ustawy o rachunkowości (jednolity tekst Dz. U. 2002 Nr 76, poz. 694, z późniejszymi zmianami) nakłady inwestycyjne na niektóre przedmioty leasingu, stanowiące środki trwałe podmiotów je użytkujących (leasingobiorców), zaliczono do nakładów tych podmiotów; do 2001 r. nakłady te były wykazywane przez podmioty finansujące (leasingodawców),

liabilities from bank credits and loans and are divided into: long-term liabilities - when their repayment period on the balance day is longer than one year, and short-term liabilities - when their repayment period on the balance day is not longer than one year.

N o t e. Liabilities from deliveries and services since 2002 are included in short-term liabilities (irrespective of its due date).

14. *Data concerning the finances of enterprises are presented on the basis of annual financial reports (before balance verification) together with the results of enterprises which suspended activities or were liquidated within the course of the year.*

INVESTMENTS. FIXED ASSETS

1. Information regarding **investment outlays** was compiled according to the principles of the system of national accounts, according to the recommendations of "European System of Accounts 1995" (ESA).

Investment outlays are financial or tangible outlays, the purpose of which is the creation of new fixed assets or the improvement (rebuilding enlargement, reconstruction or modernization) of existing capital asset items, as well as outlays on so-called initial investments.

2. **Investment outlays** are included into the appropriate sections and divisions of the NACE rev. 2 in accordance with the classification of the investor's activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections and divisions according to the criteria of structure destination (concerning, e.g. residential buildings, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

3. Since 2002 due to amendment Act of Accounting (uniform text Journal of Laws 2002 No. 76, item 694, with later amendments) investment outlays on some objects of lease being fixed assets of units using them (lessee) were included into investment outlays of those units; until 2001 those outlays had been reported by units that had financed them (lessor), i.e. were classified in the section

tj. zaliczane były do sekcji „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” oraz „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”.

4. Do **środków trwałych** zalicza się kompletne i nadające się do użytku, składniki majątkowe o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, w tym również drogi publiczne, ulice i place łącznie z poboczami i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty oraz inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego).

Dane o środkach trwałych nie obejmują wartości gruntów uznanych od 1 I 1991 r. za środki trwałe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 XII 1990 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 529) oraz prawa użytkowania wieczystego gruntu uznanego od 1 I 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 IX 1994 r. (jednolity tekst Dz. U. 2002, Nr 76, poz. 694).

5. **Wartość brutto środków trwałych** jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzenia).

6. Dane według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) opracowano **metodą przedsiębiorstw**, co oznacza, że wszystkie środki trwałe danego podmiotu gospodarki narodowej zalicza się do tego poziomu klasyfikacyjnego, do którego zaliczono podmiot na podstawie przeważającego rodzaju działalności, np. w przedsiębiorstwie zaliczonym do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wszystkie środki trwałe użytkowane zarówno w tym rodzaju działalności, jak i poza tą działalnością (budynki i lokale mieszkalne, obiekty służące edukacji, ochronie zdrowia itp.) zalicza się do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. Wyjątek stanowią budynki mieszkalne w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, które ujęto w sekcji „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”.

7. Od 2002 r. — w związku z nowelizacją ustawy o rachunkowości (jednolity tekst Dz. U. 2002 Nr 76, poz. 694, z późniejszymi zmianami) niektóre przedmioty leasingu zaliczone są do środków trwałych podmiotów je użytkujących (leasingobiorców); do 2001 r. były one zaliczane do środków trwałych

“Financial and insurance activities” and “Real estate activities”.

4. **Fixed assets** include means of work and other objects completed and ready, on the day of transfer for usage, with an expected period of utility exceeding 1 year, of which also public roads, streets and squares, together with shoulders and foundations, development of tracts of land, long-term plantings, meliorations, water structures, land and livestock (basic herd) as well as since 1 I 2002 co-operative ownership right to residential premise and co-operative right to non-residential (utilitarian) premise.

Data regarding fixed assets do not include the value of land recognised since 1 I 1991, as a fixed asset, in accordance with the decree of the Council of Ministers, dated 12 XII 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529) as well as right of perpetual use of land regarded as fixed assets since 1 I 2002, in accordance with the Act on Accounting, dated 29 IX 1994 (uniform text, Journal of Laws 2002, No. 76, item 694).

5. **The gross value of fixed assets** is the value equal to the outlays incurred on purchasing or manufacturing them, without deducting consumption value (depreciation).

6. Data by sections of the NACE rev. 2, were compiled using the **enterprise method**, i.e., all fixed assets of a given entity of the national economy are included in that classification level to which the entity was included on the basis of the superior kind of activity, e.g., in an enterprise classified in the section “Manufacturing” all fixed assets used in manufacturing and outside this activity (residential buildings and places, buildings for education, health care, etc.) are included in the section “Manufacturing”. An exception are residential buildings on private farms in agriculture, which were classified in the section “Real estate activities”.

7. Since 2002 due to amendment Act of Accounting (uniform text Journal of Laws 2002 No. 76, item 694, with later amendments) some objects of lease have been included into fixed assets of units using them (lessee); until 2001 they had been included into fixed assets of

podmiotów finansujących (leasingodawców), tj. do sekcji „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” oraz „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”.

units that had financed them (lessor), i.e. were classified in the section “Financial and insurance activities” and “Real estate activities”.

RACHUNKI REGIONALNE

1. **Rachunki regionalne** opracowano zgodnie z zaleceniami Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych ESA 1995.

Dla podregionów obliczane są: produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto (WDB) według grup rodzajów działalności.

2. **Produkt krajowy brutto (PKB)** obrazuje końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

3. **Wartość dodana brutto** mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

1. Dane dotyczące **podmiotów gospodarki narodowej** obejmują podmioty zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON), tj. osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, z wyłączeniem osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

REGIONAL ACCOUNTS

1. **Regional accounts** were compiled according to the principles of "European System of National and Regional Accounts ESA 1995".

The following categories are calculated for subregions: gross domestic product (GDP) and gross value added (GVA) by kind-of-activity group.

2. **Gross domestic product (GDP)** illustrates the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the sum of gross value added generated by all national institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

3. **Gross value added** measures the newly generated value as a result of the production activity of national institutional units. Gross value added is the difference between gross output and intermediate consumption, and is presented in basic prices.

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

1. Data concerning **entities of the national economy** include entities registered in the Country Official Register of the Units of the National Economy (REGON), i.e. legal persons, organizational units without legal personality as well as natural persons conducting economic activity, excluding private farms in agriculture.